

INHOLD

Theorie van het struinen

De oude voetpaden

Ontdekking van het landschap

Knelpunten onverharde paden

Wandelen rond Amsterdam

Crossfietsen in de duinen

Zen

Swingen met nemo

Beren op de weg

**15 jaar Nemo: alle hoogte- en
dieptepunten**

Nemo Jaarverslag 2003

Beleidsplan 2004

Noteer!

*** Pools Café 19 maart 15 mei**

*** Ledenvergadering 16 April**

Internet

www.struinen.nl (Nemo)

www.voetpaden.nl (Steunpunt)

www.nemoland.org (Nemo Polen)

www.tweevoeter.nl (wandelnieuws)

www.wandelzoekpagina.nl (routes)

www.wandelnet.nl (knelpunten)

www.tevoet.nl (regionaal)

Struinen

<http://www.abandoned-places.com/>

<http://www.infiltration.org/index.html>

<http://www.euronet.nl/users/kazil/>

<http://www.urban-exploration.com/>

Colofon

Eindredactie/ DTP : Peter Spruijt

DE VRIJE WANDELAAR

11E JAARGANG - NR. 35 - ZOMER 2004

het enige tijdschrift voor mensen die graag struinen zwerven nixen
dolen dwalen rauwdouwen omlopen overtreden verdwalen kuieren
landlopen dauwtrappen warmlopen toeren tippelen uitwaaien sjokken
schuinsmarcheren vrijbuiten ijsberen dalven kroeglopen pallieteren
pelgrimeren vagebonderen sloffen trekken stiefelen banjeren scharrelen
drentelen draven grasduinen straatslijpen rondlopen darren rondspoken
zwalken flaneren schrijden slenteren paraderen sluipen en lanterfantten

Vanwege het 15 jarig bestaan van Nemo een extra dik jubileumnummer met een Polenbijlage, de Reiskrant en het zomerprogramma. Bewaren dus! Niet alleen een uitgebreid wandelprogramma voor de hele zomer, maar ook nieuws, commentaren, een uitgebreid essay over de theorie van het struinen, mythen en verhalen, verslagen, wandelknelpunten, de mooiste wandelroutes rond Amsterdam, het Nemo beleidsplan enz. Het wandelaanbod van Nemo is uitgebreid met o.a. nieuwe individuele arrangementen, meer culturele stadswandelingen, het Paasweekend in Ootmarsum en een nieuwe bestemming voor de Oud/Nieuwweek: bij Monschau in de Eifel. Nemo maakt zich met deze Vrije Wandelaar op voor een nieuwe periode van 15 jaar. Lees mee, struin mee!

Nemo vereniging van vrije wandelaars

organiseert wandelingen en komt op voor het behoud en de toegankelijkheid van voetpaden

Nemo-kantoor Amsterdam: geopend van maandag t/m vrijdag 09.00-17.00 uur (woensdag gesloten)

Westerpark 2 • 1013 RR Amsterdam • tel/ fax: 020 6817013 • e-mail: nemo@pz.nl • internet: www.struinen.nl • giro: 527317

Nemoland Polen • Kopaniec-Miedzylesie 5 • 58-512 Stara Kamienica • Polen • info@nemoland.org • www.nemoland.org

KORTE BERICHTEN

Burlende edelherten

Elk jaar maakt biologe Marian Hulscher een groot succes van het Nemoweekend op Schiermonnikoog. Haar enthousiasme en kennis van alles wat groeit en bloeit is aanstekelijk. In oktober begeleidt Marian ook een week in Noord Oost Polen, op zoek naar burlende edelherten, snoeiende elanden en schurkende wisenten. Deze 10-daagse natuurreis speelt zich af in de Biebrzamoerassen en in Bialowieza (zie www.wolka.org). Een stuk dichterbij huis zijn ook burlende edelherten! Elk jaar rond dierendag begin oktober, zoekt ook Nemo de burlende edelherten op, maar dan in de Oostvaardersplassen. Pas 's avonds worden de herten actief, dus de Nemobus vertrekt om 17.00 uur van het Amstelstation, op zaterdag 2 oktober.

Swingen met Nemo

Ontmoet Nemoleden niet alleen op onverharde paden, maar ook op de dansvloer! Op de swingavond in de oud/nieuwweek in Wijlre ontstond het idee om een vaste avond af te spreken voor Nemoleden om te swingen. Omdat er al een aantal mensen naar de disco in El Centro gaan, en hier enthousiast over zijn, is afgesproken om elke 1e zaterdagavond van de maand hier lekker te gaan swingen. Van 21.00 tot 2.00 uur, en rookvrij! Adres: El Centro, Borgerstraat 56, Amsterdam Kinkerbuurt (tram 12, 3 halte Kinkerstraat of tram 1,17 en 6 halte J.P. Heijestraat). Niet leden betalen 11 € incl. 2 drankjes. www.prembuda.dds.nl Tot dan-s!

Chinese Massage

Een vast onderdeel van gesprek tijdens de wandelingen zijn fysieke ongemakken: stijve heupen, ongelijke beenlengte, rug- en nekklachten. Lucia Konink is zelf wandelaar en heeft een praktijk voor traditionele Chinese Geneeskunde (TuiNa Massage Therapie). Tel 020-6239614. Of vraag Mathilde tijdens de wandeling.

Kruidenexcursie

Zondag 4 april en 9 mei gaat Lucia kruiden zoeken en hier iets over vertellen. Een korte wandeling van ca 8 km, langs kruiden en eetbare planten. Elk kruid heeft een verhaal. Waaraan herken je een kruid, waar kun je het voor gebruiken? Een meditatieve wandeling om je af te stemmen op wat je tegenkomt. Met openbaar vervoer, kosten 8 euro (incl. kruidenthee).

Leesgroep opgericht

Beste medewandelaars, het onlangs verschenen boek "Lezen, gids voor de wereldliteratuur" van NRC redacteur Pieter Steinz behandelt 104 meesterwerken van de wereldliteratuur. Van Don Quichot tot Max Havelaar Van Swift tot Vestdijk. Wie wil samen met mij en anderen de komende jaren een aantal (of wellicht allemaal) van de boeken uit deze "longlist" lezen en samen in een nieuw te vormen leesgroep bespreken. Waar, wanneer, vorm, hoe, wat, naam, etc. is nog niet allemaal ingevuld. Maar denk aan zes tot acht boeken per jaar in een, mogelijk bij aanvang, grote, gezellige en vooral levendige leesgroep, in de regio Amsterdam. Interesse? Mail me op h.blom6@chello.nl Onno Blom

Kaarsen inleveren

Per heden kunt u op het kantoor van Nemo, kaarsrestanten inleveren. Geschikt zijn: stompjes, gebroken en verkleurde kaarsen. Deze kaarsrestanten worden verwerkt tot creatieve kaarsen voor binnen en buiten door kaarsen-recycling 'Het Tweede Lichtje' uit de Pol in NW-Overijssel. Dit scheelt afval en nieuwe grondstoffen. Een deel wordt gebruikt voor goede doelen t.w. Unicef en Droomhuisjes voor Jucu, Roemenië. Info over de 'droomhuisjes': www.lageland.cjb.net email: info@lageland.cjb.net. Loekie Langendoen (van het Nemo individuele wandelarrangement de Pol bij Steenwijk, die Reiskrant pag. 5

Oproepen

Vrijwilligers gezocht!

- wandelbegeleider voor zondag- en/of zaterdagwandelingen
- chauffeur voor de busjes (op zaterdag en/of zondag)
- troubleshooter/vraagbaak voor hardware/softwareproblemen op de computer
- vormgever/DTP
- hulp bij mailings op kantoor

Nemoland Polen

Gezocht: vrijwilligers en stagiair(e)s. Nemoland zoekt in 2004 vrijwilligers die willen helpen bij gastenactiviteiten, het werken in de natuur en bij de bouwprojecten. Vooral in de periode mei tot en met augustus zoeken we enthousiaste en handige klussers die hun vakantie willen combineren met werken. We bieden naast verzekeringen en begeleiding: gratis overnachten en je betaalt de kostprijs voor de maaltijden. Ook zoeken wij vrijwillige medewerkers of adviseurs met specifieke vaardigheden zoals op het gebied van verbouwingen, elektra, land/tuinbouw, geologie, biologie, geschiedenis.

Werkvakanties

We combineren ook projecten en klussen tot werkvakanties, vanaf 26 april tot oktober 2004. Er is veel te doen, maar er blijft genoeg tijd over om te wandelen. Geef je snel op!

Wil je Nemoland ondersteunen?

Zonder ondersteuning zijn de plannen voor 2004 niet mogelijk; bijv. de bouwplannen van de Molenschuur als activiteitencentrum, het restaureren van de meditatiekamer, de aankoop van de tractor en de nieuwbouw van het Verhalencentrum. Je kunt op vier manieren participeren in Nemoland: als donateur, obligatiehouder of participant (certificaathouder) of natuurlijk door het bieden van praktische steun als actieve gast of vrijwillige medewerker. Wie heeft nog spullen over?; bijv. huisraad, kampeerspullen linnengoed, gereedschap, keukenspullen, kantoorapparatuur enz..

BEREN OP ONS PAD?

Mathilde Andriessen

Nemo in 2003

Er lopen twee grote dikke bruine beren op ons pad. Ze lopen daar al een tijd en proberen ons van dat pad af te duwen. Ze zijn groot en sterk. Wij niet. Beren zijn angstaanjagend en sterk. We hebben ook bewondering voor ze. Waarom gaan ze niet weg? Waarom laten ze ons niet gewoon doorlopen, wij zijn toch zo goed voor de onverharde paden? Snapt die beer dat niet? Nee. We hoeven die beer niets uit te leggen want hij verstaat ons toch niet. Dus moeten we manoeuvreren, om de beer heen, tussen de poten door, een aai over z'n kop, een hapje eten toe stoppen. Zo kunnen we het nog even op dat pad volhouden. Zo voelden wij ons het afgelopen jaar. Zo'n prachtig pad, waar we zoveel leuke en inspirerende dingen kunnen doen. Maar die beren...!

Er is een Nederlandse beer, dat is de huidige regering, die alle gesubsidieerde banen (ID-banen/Melkertbanen) wil opheffen. En daar zijn wij, met 4 ID-banen voor 100% afhankelijk van. Nemo kan op dit moment geen salaris betalen, omdat we niet commercieel zijn, geen winst maken dus. Zouden we dat wel moeten doen, dan worden de prijzen van de wandelingen en weekends verdubbeld, dus gaat er niemand meer mee dus kunnen we beter nu meteen stoppen. En er is een Poolse beer, dat is de mijnbouw die onze fantastische plek daar in het Izergebergte, bedreigt. We kunnen moeilijk inschatten hoe groot de kans is dat de mijnbouw doorgaat. Maar dat die kans groot is, is wel zeker, het grote geld wint in Polen tot nu toe altijd. Dat we toch blijven manoeuvreren tussen de beren op ons pad, is omdat we er zoveel voor terug krijgen. De sfeer op de wandelingen, in de weekends en weken en in Polen is zo geweldig inspirerend! Daar krijgen we juist energie van.

Het jaar 2003 was eigenlijk een succesvol jaar. De weekends en de weken waren als altijd volgeboekt en een succes. Alleen de oud/nieuwweek in Ootmarsum was al jarenlang een zorgenkindje, werd door veel mensen toch wel erg sober gevonden. Dit jaar voor het eerst onderbezet. Nu gaan we er echt mee stoppen. Maar het goede nieuws is dat er een nieuwe accommodatie geboekt is bij Monschau, in de uitlopers van de Eifel in Duitsland! En omdat de plek op de Roezeberg bij Ootmarsum zo mooi is, gaan we een paasweekend daar naar toe, maar dan in een kleinere en betere accommodatie.

Hoewel het aantal wandelaars en wandelingen in Nederland wat terug liep, werd dat weer opgevangen door de vele gasten in Polen en een grote toename van de individuele arrangementen in Nederland. Omdat er veel vraag is van mensen die ook zo'n arrangement willen lopen maar niet weten met wie, wordt dat nu ook mogelijk. Elk 1e weekend van de maand kun je met andere Nemoleden een weekend wandelen.

Op het kantoor in het Westerpark was het een rustig jaar. Er is altijd veel hulp, bij de afwas, de mailings, de boekhouding. En in Polen ging het ook fantastisch, wie is er eigenlijk nog niet geweest?

Dus we kijken terug op een positief en rustig jaar. Maar dan kijken we niet naar de beren, dan doen we net alsof we ze niet zien! Maar we zien ze natuurlijk wel, we zijn niet gek, maar we hopen gewoon dat we met alle positieve energie de beren een ander paadje op kunnen laten wandelen...

WANDELNIELWS

Verzorgd door Wessel Zweers van de website www.tweevoeter.nl. De Tweevoeter bevat praktische informatie voor wandelaars en dagelijks nieuws. Bijna alle aspecten van het wandelen komen aan bod: van praktische tips voor beginners tot achtergrondartikelen over landschap, natuur en milieu. Via de site kun je meer dan 500 boeken en gidsen bestellen. Verder kun je je abonneren op een gratis 2-wekelijkse e-mailnieuwsbrief en is er een prikbord waar je vragen kunt stellen.

Groene Hart bedreigd

Het Groene Hart is de laatste maanden weer volop onderwerp van verhitte discussies. Waar ging het ook alweer om? In december 2003 lekte een conceptversie uit van de Nota Ruimte, waarin de inrichting van Nederland tot 2030 wordt geregeld. Daaruit bleek dat minister Dekker van VROM grootschalige nieuwe woningen en infrastructuur wil toestaan in westelijke delen van het Groene Hart. Ook natuurgebieden als de Veluwe en de Friese Meren moeten eraan geloven. Natuurlijk leidden de plannen tot heftige reacties. Een kleine bloemlezing: RIVM: "Alle remmen gaan nu los." GroenLinks: "Dit kabinet gooit ruimte en leefbaarheid te grabbel. Het groene hart wordt een hart van steen." Milieudefensie: "Een schandalige truc." Lenie Dwarshuis, voorzitter van het Bestuurlijk Platform Groene Hart: "Maak van het Groene Hart weer een Nationaal Landschap."

Friesland: herstel historische voetpaden

Veel oude wandelpaden zijn in de loop van de tijd verdwenen. Landschapsbeheer Friesland wil daarom de komende drie jaar aan de slag om in het noordoosten van de provincie een aantal van deze paden weer in ere te herstellen. Dat staat in een advies van het gebiedsplatform van Plattelânsprojekten in Noordoost Fryslân aan Gedeputeerde Staten van Fryslân. GS neemt hierover binnenkort een definitief besluit. Bij de inventarisatie van de te herstellen paden wil men zoveel mogelijk gebruikmaken van de kennis van de lokale bevolking. Binnen het project is nog ruimte om nieuwe paden aan te melden.

Noord-Holland: wandelroute van Texel naar het Gooi?

De provincie Noord-Holland streeft naar betere wandelmogelijkheden. Zo moet er een gemarkeerde wandelroute komen van Texel naar het Gooi, "met her en der knooppunten, met allerlei voorzieningen, waar men kan kiezen voor een regionaal uitstapje". Dat staat te lezen in het beleidsstuk Recreatie en Toerisme 2004-2007. Gedeputeerde Staten heeft inmiddels ingestemd met de hoofdlijnen van deze nota. Verder wil de provincie recreatief medegebruik stimuleren door boeren geld te geven voor wandelpaden over hun grond. Om de openbare status van onverharde paden te behouden gaat de provincie de Wegenlegger weer bijhouden. Sommige wandelpaden worden geschikt gemaakt voor wandelaars met rolstoel.

Utrecht: ontwikkeling wandelroutes Ronde Venen verloopt traag

Wandelaars komen nog te weinig aan hun trekken in De Venen. Van de 200 km wandelroute die er in 2020 tussen De Ronde Venen en Woerden en het aangrenzende stukje van Zuid Holland moeten liggen, zijn er nog maar 80 gerealiseerd. Tot die conclusie komt Esther Ubink van het in Woerden gevestigde Projectbureau De Venen. Dat bureau is belast met de uitvoering van de plannen om het oostelijk deel van het Groene Hart nieuwe impulsen te geven, onder meer op toeristisch/recreatief terrein. Het werk dat tot nu toe voor de wandelaars is gedaan, beperkt zich vooral tot bestaande wegen. Uitbreiding van wandelmogelijkheden op agrarisch land blijkt volgens Ubink een "moeilijk verhaal". Er is, constateert ze, veel koudwatervrees bij boeren om recreanten op hun land toe te laten.

Overijssel: opening Verhalenpad Dalfsen

In 1340 kregen boeren uit de Gerner Marke het aan de stok met de markepolitie uit Hoonhorst. Een koe uit Gerner was de Vecht overgestoken en de markepolitie (de schutters) had het dier op stal gezet. Dat schoot de mensen van Gerner in het verkeerde keelgat. Uiteindelijk kwam het tot een handgemeen op een schip, midden op de Vecht. De Gerner boeren wonnen de strijd, waarin ze werden bijgestaan door burgers uit het dorp Dalfsen. Dit kom je allemaal te weten als je het Verhalenpad Dalfsen loopt, een nieuwe wandelroute door en rond het dorp, met keuze uit 8, 10 en 15 km.

BUITENLAND

Vlaamse vereniging voor behoud onverharde paden

Verschillende Vlaamse verenigingen hebben in 2003 de vzw Trage Wegen opgericht, die ijvert voor het behoud van onverharde paden, zoals buurtwegen, veldwegen, kerkwegels en jaagpaden. Trage wegen hebben volgens de nieuwe vereniging cultuurhistorische waarde, zijn belangrijk voor natuurontwikkeling en kunnen gebruikt worden als veilige verbindingen voor 'zachte weggebruikers', bijvoorbeeld schoolgaande kinderen. Initiatiefnemer is het Natuurfonds Westland; het initiatief wordt verder gesteund door de Bond Beter Leefmilieu, Natuurpunt, Vakantiegenoegens, Plattelandsontwikkeling, Grote Routepad, de Vlaamse Wandel- en Joggingliga, Regionale Landschappen, Vereniging voor Bos in Vlaanderen, Langzaam Verkeer, de voetgangersbeweging en verschillende lokale werkgroepen. Via de website (www.bondbeterleefmilieu.be/tragewegen) kun je je abonneren op een gratis nieuwsbrief.

HARDE JOURNALISTIEK OVER ONVERHARDE PADEN**Waar Peter R de Vries stopt, gaat Nemo verder**

Vincent Rottier

GroenLinks fietst wandelaar omver*Asfaltering Middenweg in Amstelveense Bovenkerkerpolder*

Tussen Amstelveen en Uithoorn ligt een piepklein, maar mooi stukje groen. Jarenlang is er gestreden tegen bebouwing van deze polder, door omwonenden, GroenLinks Amstelveen en wandelorganisaties. De strijd lijkt, voorlopig, gewonnen. Het gebied blijft groen en derhalve een ideale wandelverbinding tussen de snel groeiende kernen in de omgeving. Maar dat kan dus niet goed gaan. Na de gemeenteraadsverkiezingen mocht GroenLinks meeregeren in B&W van Amstelveen. En dan komt er een door de GL-wethouder Paul Reguouon gesteund voorstel om de Middenweg over een deel van de breedte te asfalteren, voor fietsers. Maar er zijn genoeg fietsverbindingen in de omgeving, zou je denken. Als je snel wilt, ga je langs de Zijdeweg/ Bovenkerkerweg; doe je rustiger aan, dan is de oever van het Amstel-Drechtkanaal je route, al dan niet via Nes a/d Amstel. Maar nog belangrijker is de angst (en deels zekerheid) dat de verharding gebruikt gaat worden als landbouwweg oftewel insteekweg. Dan is het met de rust van de wandelaar helemaal gedaan en zal het van kwaad tot erger worden: Rond zo'n mooie weg kun je namelijk leuke woningen bouwen ... Het argument dat er een redelijke strook onverhard pad overblijft, snijdt ook weinig hout, aangezien wandelaars nou juist exclusiviteit en rust zoeken. De strijd is nog niet gestreden, maar als een brede raadsmeerderheid (incl. GroenLinks) voor is, dan mogen we het ergste vrezen voor een van de laatste brede, volledig onverharde paden rond Amsterdam.

Oorlogspad in Landelijk Noord wordt Waterlandgate*Weilandpad Holysloot blijft omstreden*

De feiten over het beruchte weilandpad en kerkenpad tussen Holysloot en het Markermeer, onderdeel van het LAW Zuiderzeepad zijn al enkele jaren bekend: Aanwonende Boer Bakker verhindert wandelaars de openbare doorgang over zijn (gepachte) erf, waarbij hij agressief optreedt, mensen bedreigt en bruggetjes, markeringen en borden vernielt. Door de eigenaar, het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, is daar nooit doortastend tegen opgetreden, zodat Bakker onbelemmerd zijn gang kon gaan. Dat lijkt nu wel te gaan veranderen, aangezien er nu eindelijk een kort geding tegen hem wordt aangespannen, o.a. door het Wandelplatform-LAW. Zo ver zo goed. Voor de feiten leze men het NRC Handelsblad van 17-1-2004. Maar, wat blijkt verder uit dit artikel? Een van de hoogheemraden is zelf ook veehouder. Moet kunnen. Echter, geen woord van hem over de kwestie. Wel de bekende riedel over 'stedelingen': ze zijn arrogant, laten troep achter en brengen ziektes over. Bakker krijgt zo min of meer gelijk van deze functionaris. En dat terwijl openbaarheid gewoon openbaarheid is.

Zou dit de reden zijn dat het Hoogheemraadschap zo weinig tegen Bakker heeft ondernomen en nog onderneemt? Er moest toch zo nodig voor groene kandidaten in de waterschappen worden gestemd? Waar zijn die dan? Om niet in mineur te eindigen een citaat van de maand (van Bakker in genoemd artikel): 'Als je even omloopt, ligt er een pracht van een asfaltpad. Waarom moeten ze nou bij mij door de modder baggeren?'

Weilandpad ligt zwaar op de maag

Verbinding Grosthuisen-Oudendijk nog steeds niet gerealiseerd
Ook tussen Grosthuisen en Oudendijk ligt een weilandpad. Dat hebben wandelaars gemerkt tijdens de Voetpadendagen, toen dit pad eenmalig was opengesteld. Prachtige vergezichten en intense rust waren hun deel. Het lijkt dan simpel om verder te gaan en het pad permanent open te stellen. Boer wil wel; gemeente wil wel. En Peter Geel, de befaamde fiets- en wandelpromotor annex uitbater van café Les Deux Ponts, wilde ook wel. Hij had kort ervoor een ander weilandpad in zijn omgeving, dat tussen Beets en Oudendijk, weten te realiseren. Een vervolg hierop zou het sluitstuk kunnen zijn van een prachtige onverharde verbinding tussen Oosthuisen en Avenhorn. Maar toen kwamen de kinken. Eerst had de boer toch geen zin meer, aangezien wandelaars -u raadt het al-enge ziektes zouden kunnen overbrengen. De gemeente wachtte weer op de boer en nam geen enkel initiatief. En het Gewest zat met de handen in het haar; ook hier geen actie. Tja, toen stond Peter Geel ook machteloos. Het pad is niet openbaar, dus er valt geen toegang af te dwingen. De kwestie sleept al vijf jaar. Zullen onze kinderen hier ooit wandelen?

WANDELNIELWS

Wandelvijand Van Hoogstraten weer op vrije voeten

Nicholas Van Hoogstraten, de schrik van de Britse wandelwereld, is weer vrijgelaten. Eind 2002 was hij in de cel beland wegens de vermeende moord op een zakenpartner, maar een rechter heeft dat vonnis vernietigd. De steenrijke zakenman is al jaren berucht om de soms gewelddadige manier waarop hij wandelaars van zijn erf jaagt. Hij vindt die maar vieze zwervers. Pas in februari 2003 haalde hij voor het eerst bakzeil, toen hij een 13 jaar durende strijd met de Ramblers' Association verloor om het openstellen van een voetpad over zijn grondgebied in East Sussex. Van Hoogstraten spijktert ondertussen druk aan zijn imago. Hij heeft aan zijn verblijf in de gevangenis een certificaat overgehouden, waarop staat dat hij door de Samaritanen van Bexley/Bromley is getraind in "goed luisteren en vriendelijk gedrag". Dat is opmerkelijk, want een rechter had hem ooit nog omschreven als "een afgezant van de duivel".

Eigen Wijze Reizen

Eigen Wijze Reizen organiseert individuele wandel- en fietsvakanties. Dit jaar is het ook mogelijk om een 9daagse fietstocht te maken door Mazurië, het Poolse Merengebied in Noord-Oost Polen. Overnachten in hotels, bagage wordt vervoerd. www.eigenwijzereizen.nl

Nieuw-Zeelandse boeren hekelen vrijzinnige wandelaars

Ook 'down under' liggen wandelaars in de clinch met grondeigenaren, vooral boeren. Deze hebben weer een nieuwe stok gevonden om wandelaars te slaan: ze zouden op boerengrond de liefde bedrijven en bovendien na afloop de gebruikte condooms laten liggen. Niet zo leuk als je als boer ook nog kinderen hebt. En zo zijn er meer klachten, zoals jagers die pluimvee, huisdieren en eenden zouden afschieten, recreanten die kampvuren maken in brandgevaarlijke gebieden en een bezoeker die vergat een hek te sluiten, waardoor een stier ontsnapte en in een ravijn te pletter viel. Minister Jim Sutton gaat er wat aan doen. Hij pleit voor de oprichting van een onafhankelijk orgaan, dat als stootblok moet fungeren tussen boeren, vissers, jagers, trekkers en anderen. Tom Lambie, voorzitter van de Federated Farmers en ook zelf boer, wil echter geen overleg, maar een simpel vetorecht voor boeren. Het laatste woord is er nog niet over gezegd - pas in de loop van dit jaar komt de minister met een definitief rapport. Vrienden op de Fiets bestaat 20 jaar. Ter ere van dit jubileum krijgen alle donateurs een overzichtskaart met alle gastadressen in Nederland. Donateurs krijgen elk jaar een boekje met 2500 adressen van particulieren die logies en ontbijt aanbieden aan fietsers en wandelaars. www.vriendenopdefiets.nl

Wandelen in België

Nieuwe wandelgidsen en kaarten Uitgeverij Lannoo heeft een aantal nieuwe wandelgidsen uitgegeven over wandelen in de Ardennen. De gidsen liggen ter inzage op het Nemokantoor. 1. Het Groot Wandelboek Ardennen, met 100 lusvormige wandelingen. €19,95 2. Het Wandelnetwerk Midden Ardennen bestaat uit 3 wandelnetwerken die samengesteld zijn uit verschillende trajecten. Je kunt de trajecten naar eigen keuze combineren en zo je eigen wandeling samen stellen. €14,75 3. Wandelen dichtbij huis beschrijft 20 meerdaagse wandeltochten in Nederland België Engeland Frankrijk en Duitsland. De wandelroutes gaan over LAW-paden. €22,50 4. Atlas en CD met alle stafkaarten van België.

Stille Omgang

De Stille Omgang wordt dit jaar in Amsterdam gehouden in de nacht van 20 op 21 maart. Het thema is: "Ik was vreemdeling en je hebt mij opgenomen". De route is dezelfde als de Middeleeuwse Mirakelprocessie in 1345, ontstaan na een wonder. De tocht start in de Kalverstraat bij het Spui op de plaats van het wonder en waar vroeger de kapel de Heilige Stede gestaan heeft. Meer informatie: www.stille-omgang.nl

www.wandelzoekpagina.nl - de beste website voor wandelroutes in Nederland

De Wandelzoekpagina van Stefan Horn bevat niet alleen zoekmachines voor dagwandelingen, meerdaagse tochten en wandelvakanties, maar ook tips van wandelaars, wandelnieuwtjes, een maandelijks nieuwsbrief en een agenda voor natuurwandelingen. Op de oriëntatiepagina vind je links naar on-line cursussen, dag- en weekendcursussen, boeken en sites over kaartlezen, kompas en GPS. Zoek je een wandelmaatje, een goed wandelgebied, een losloopgebied voor honden of tips voor wandelen met kinderen? Stel een vraag op het prikbord. Blijf op de hoogte van recente (wandel)uitgaven en routeboekjes, die meteen kunt bestellen via de website. Samen met de site van Wessel Zweers (www.tweevoeter.nl) is de site van Stefan Horn de beste wandelsite van Nederland. De websites van grote organisaties als het Wandelplatform en de ANWB, en wandeltijdschriften als Op Lemen Voeten kunnen er niet aan tippen!

DE THEORIE VAN HET STRUINEN

Lopers en wandelaars opgelet! Is een theorie van het struinen mogelijk in het land van hekken en prikkeldraad, dat Nederland heet? Een vereniging die in dit land het uitlokken tot struinen tot doel heeft, zet aan tot strafbare feiten en is strafbaar in de zin van de wet. Als vereniging van struiners staat Nemo dus buiten de wet. Het 15 jarig bestaan van Nemo is reden genoeg om de theorie van het struinen eens goed te onderbouwen, voor in de rechtszaal, tegenover een land-eigenaar of medewandelaars. De vraag is klimmen we over het hek, of gaan we terug? Zo simpel kunnen levensvragen zijn. Hier volgt een uitgebreid antwoord.

Peter Spruijt

De uitvinding van het wandelen

Jacques Rousseau (1712-1784) wordt met zijn boek 'De overpeinzingen van een eenzame wandelaar' beschouwd als de uitvinder van het moderne wandelen. Voor hem is de natuur niet langer een rationeel en academisch 'tableau' en imitatie van een klassiek ideaal, maar een romantisch landschap waarin beeld en emotie in elkaar overvloeien als 'Moeder Natuur', die tijdens de wandeling geeft wat de samenleving afneemt: rust, zelfkennis, inspiratie, contact met de bron van het leven en de geestelijke wereld. Goethe, Thoreau (van Walden), Ton Lemaire en prinses Irene zijn niet de enige wandelaars die het pad van Rousseau gevolgd zijn. Via het lidmaatschap van natuur/milieuorganisaties (bijv. Natuurmonumenten), dierenbeschermings- en wandelorganisaties zoeken zij in de wereld van beton, plastic, blik en asfalt de natuur; als synoniem voor leven, puurheid, warmte en spiritualiteit. In een idyllisch landschap beleeft de wandelaar zich weer als geheel en ongedeeld individu. In de ideale, arcadische landschappen van de wandelaar, bevinden zich de rustieke voetpadennetwerken, beschreven in wandelboeken en wandeltijdschriften voor een steeds breder publiek. Deze voetpaden kwamen op de plaats van eeuwenoude naamloze voetsporen door mensen aangelegd, die het woord 'wandelen' nooit gekend hadden.

De romantiek van Rousseau is een pendant van het liberale individualisme dat in de 18e eeuw opkomt, eerst nog voorbehouden aan de aristocratische elite, maar vooral in de 20e eeuw na talloze revoluties doorbrekend naar alle lagen van de bevolking. Terwijl het sportieve wandelen als wandelsport massaal wordt beoefend (meestal over asfalt), blijft het natuurgerichte wandelen ook nu nog een privilege van de happy few; meest goedverdienende witte 40plussers.

Romantisch wandelen als lifestyle

In de 19e en 20e eeuw krijgt het liberale individualisme met zijn romantische idealen overal de economische en politieke macht, met allerlei conservatieve of progressieve varianten. Collectivistische systemen (communisme en fascisme) zetten de tegenaanval in met ongekende terreur, maar worden eind 20e eeuw definitief afgeslagen. De liberale vrije markt wint dan op alle fronten. De liberale systemen creëren de 24-uurs economie en een ongebreidelde technologie, die de zo innig gekoesterde natuur langzaam vervuult en vernielt. De opinion-leaders en vormgevers van het individualisme (superego's als Fortuyn, Rem Koolhaas, Jan de Bouvrie)

minachten openlijk de natuur, wat ook zichtbaar wordt in het kabinetsbeleid om het Groene Hart vol te bouwen (met prijsafspraken). Zoals voor Fortuyn allochtonen moesten verdwijnen, behalve als lustobject in zijn dark room; zo mag de natuur overleven in ons land als schaamgroen in ecologische zones rond een vernield landschap.

Het liberale individualisme vermarkt de erfenis van Rousseau en zijn romantische idealen. De romantiek wordt als wandelarrangement aangeboden in binnen- en buitenland door slimme touroperators. Want ze weten dat de vraag groot is: hoe meer asfalt, beton en blik; hoe groter de vraag naar nostalgische dorpjes, rustieke paadjes en authentieke mensjes. Zo is er in Nederland een keur van LAW-paden: het Trekvogelpad, Pelgrimspad, Marskramerspad, waar je nooit iets van trekvogels, pelgrims en marskramers zult merken, alleen 'het gevoel' wordt erbij geleverd, de fantasie. Zo zijn er ook allerlei wandelarrangementen langs boerderijen met veel boerenbont en krentenmik die de illusie verkopen van een nostalgisch 19e eeuws boerenland, terwijl het bedrijf draait op de bio-industrie en vol spanning de volgende veeziekte afwacht. In het buitenland is er een nog groter aanbod van exotische bestemmingen en oerervaringen, weg van het asfalt, al of niet geïllustreerd met dansende inboorlingen, die zich snel uitkleeden en zich met kralen versieren als de touringcar met toeristen arriveert. De grote reisbureau's zoals SNP, Djoser, Koning Aap verdringen elkaar bij het aanbieden van authentieke wandelervaringen en ongerepte natuurgebieden voor hun vermogende doelgroepen. Op vernieuwde middeleeuwse pelgrimsroutes verdringen moderne pelgrims elkaar. En zelfs het hoerenlopen en cruisen is gelegitimeerd als erotische themawandeling, sinds wethouders het voorbeeld geven. Het wandelen is een deel van de moderne lifestyle geworden, zoals de vormgeving van interieur en kleding, de persoonlijke bodycare, de seksuele voorkeur, de eigen therapeut, de crèche en het theater- of concertabonnement.

VERVOLG THEORIE VAN HET STRUINEN**Het grote ego van de wandelaar**

Was er nooit kritiek? Jawel, de aartschrijvers van de westerse samenleving, Nietzsche, Marx en Freud, hebben ieder op hun manier de illusies van het liberale individu en zijn romantische fantasieën doorgeprikt. Vooral Freud en zijn postmoderne navolgers (zoals de Structuralisten) definieerden het ongeremde individualisme als een illusie, een ideologische schijnwereld. Het zogenaamde individu was in werkelijkheid een uitvergroot Ego met een narcistisch syndroom, dat te drastisch met zijn magische kinderwereld gebroken had en daarom via de fantasie romantische illusies creëerde om de leegte van de verloren kinderwereld op te vullen. Wandelen is in dit kader een fictieve poging de magische kinderwereld te herstellen in de armen en aan de borst van 'Moeder Natuur'. De natuur is 'oer' en authentiek, zolang de fantasie, de stemming en de watervastheid van de wandelschoenen van de wandelaar het toelaten. Ook Moeder Natuur stelt bij nader inzien teleur, als de muggen en bloedzuigers toeslaan. Misschien houden de oernatuur en het romantische landschap alleen nog maar stand in de eigen huiskamer met mooie fotoboeken, reisgidsen, opwindende websites en de laatste Op Lemen Voeten. Hier kan het Ego zichzelf mateloos verwennen, niet gestoord door critici en frustraties. Het virtuele wandelen is dan ook tegenwoordig de meest geliefde wandelactiviteit geworden. De dure Goretex wandelattributen blijven (zonder modder) in de kast, maar het sportieve zelfbeeld van de wandelaar en de idylle van het verlangde landschap blijven intact.

De smalle en de brede weg

Volgens de genoemde critici van dit egocentrische consumentengedrag is het individu, buiten zijn huiskamer en zonder zijn romantische fantasieën en dure attributen fundamenteel ongelukkig. Nooit tevreden, chronisch vermoeid, altijd teleurgesteld door desillusies en niet gelukte relaties, een seksuele identiteit die hard tegenvalt, altijd op zoek naar meer en beter, altijd gestrest, agressief of depressief; hopeloos verdwaald in de asfaltjungle van zijn leven. Eigenlijk altijd op zoek naar de sleutel van de kinderkamer: het volmaakte geluksgevoel, het complete orgasme, het oceanische, het oergevoel, een geestelijke wereld, de engel, god... Het probleem is dat de sleutel van de kinderkamer zoek is en nergens te vinden. Het spoor terug is niet te vinden; weggeploegd, geasfalteerd en afgesloten met een groot hek, prikkeldraad, schrikdraad en verbodsbord art. 461 WvS. Steeds weer het oude verhaal: "Breed is de weg die tot verderf leidt, en smal is de weg die tot het leven leidt" (Mattheus 7:13-14). Maar waar is de sleutel, waar is de smalle weg?

De gids achterna?

Moeten we de voorlopers op de 'brede weg' volgen en de sleutel kopen in de warenhuizen, chatrooms, bioscopen en bordelen langs de asfaltwegen of het web? Of moeten we de voetpaden van de wandelaar volgen om de 'smalle weg' en

de sleutel terug te vinden, Rousseau achterna? Als we de routegidsen en het wandelaanbod van de reisorganisaties lezen, hebben zij de sleutel gevonden en wijzen zij de weg. We hoeven ze alleen maar achterna te lopen, na de aanschaf van hun boeken, tijdschriften en arrangementen. Maar steeds blijken de romantische idealen een illusie en bestaan de rustieke, arcadische voetpaden enkel als virtuele paden in het hoofd van de voorlopers. Rousseau, en ook Thoreau, Lemaire en prinses Irene vinden in de natuur niet het landschap, maar hun betere zelf, zonder de vervuiling en aantastingen van de moderne tijd. Hun voetpaden leiden niet naar een reëel landschap, maar naar een fantasie, een kunstig geconstrueerd en mediageniek Ego. Die fantasie gedijt goed in een land waar de geest van Fortuyn, Koolhaas en Ahold heerst en de vraag naar een vluchtroute groot is.

Levenslijnen in het landschap

Waar is de smalle weg? Om die brandende vraag te beantwoorden moeten we misschien de voetpaden zelf aan het woord laten, in plaats van al die wandelgoeroe's en routemakers. Sinds mensenheugenis zijn voetpaden niet aangelegd, maar ontstaan als voetspoor en slijtpad, als product van het lopen. Het voetsporennetwerk in een landschap is dan ook te beschouwen als uitdrukking van het menselijk leven en denken, net als de taal. Zoals ook de taal naast de hoorbare en leesbare taal, een onzichtbare structuur heeft in het hoofd van de spreker, zo heeft ook het voetsporennetwerk (alle voetsporen bij elkaar) een verborgen structuur in het hoofd van de looper, wat in het woord 'levensloop' wordt uitgedrukt. De biografie is daarentegen het verhaal van het ego (bijv. als wandelaar), en bevat meer fictie dan werkelijkheid. Eigenlijk is de biografie het verslag van een verantwoording aan de Ander, terwijl de levensloop het routekaartje is van een heel mensenleven en de fysieke sporen die iemand heeft nagelaten. Die sporen zijn aanwezig in het landschap als voetsporen. Daarom vertellen voetsporen de geschiedenis van het landschap en de mensen die er liepen. Zonder voetsporen kan het landschap niet meer gedacht, verteld en beleefd worden, en sterft het menselijke landschap. Het maken en lopen van deze sporen is letterlijk het lezen en beleven van het landschap. Alleen door ze te belopen worden voetsporen gemaakt en onderhouden. Voetsporennetwerken hebben dezelfde onlogische patronen als mensen. Ze lopen om ruzies heen of zoeken ze juist op, verbinden via doorsteekjes de kerk met de kroeg en het vrijerslaantje/cruiseplek met het kerkhof. Ze verbieden de toegang voor ongewenste bezoekers, maar er zijn altijd smokkelpaden en afsteekjes voor de brutalen. Voetsporen verbinden de landschapselementen waaraan verhalen, mythes en sprookjes verbonden zijn. Door de voetsporen te volgen, worden de mythen over het ontstaan en de breuklijnen van het landschap herschreven en ontstaan er altijd weer nieuwe verhalen.

VERVOLG THEORIE VAN HET STRUINEN

De chaos verklaard

Elk landschap heeft een verborgen structuur van voetsporen (in Nederland vrijwel overal onzichtbaar: afgesloten, weggeploegd of geasfalteerd), en ook elk mens heeft een verborgen structuur van de lijnen die hij gelopen heeft. Als je al die lijnen op een kaart zou intekenen, zouden er wonderlijke patronen ontstaan. Misschien dat met GPS en een slimme computer dit in de toekomst technisch mogelijk wordt. De patronen doen denken aan en de kunst van de Aboriginals en indianen. In de geografie en wiskunde worden ze 'fractals' genoemd, patronen die optreden bij volstreekte chaos in een begreemd systeem. Bekendste voorbeeld is de 'vlinder van Lorenz'. Edward Lorenz was met Gaston Julia, Benoit Mandelbrot en Nobelprijswinnaar Ilya Prigogine in de jaren 70 van de vorige eeuw de grond-leggers van de moderne chaostheorie, die aantonen dat chaos zichzelf spontaan ordent via dissipatieve (energie afgevend) structuren of fractals. De chaostheorie betekende een revolutie in de klassieke geometrie en zette de wetten van Newton op zijn kop. Voor het eerst konden allerlei vormen van chaos (turbulentie, ingewikkelde netwerken, toeval, at random-bewegingen, het weer, onverklaarbare politieke en economische ontwikkelingen, natuurlijke vormen als schelpen, bladeren, kustlijnen) verklaard, weergegeven en berekend worden. De fractal is de beeldende vorm van deze chaospatronen. De fractale werkelijkheid van de chaos wordt wel de 4e (ruimte/tijd) dimensie genoemd, en doorbreekt daarmee de klassieke 3-dimensionale geometrie van lijnen, vlakken en vormen. Fractals hebben bizarre figuren, en worden gekenmerkt door iteratie (herhaalt in details hetzelfde patroon), grote gevoeligheid voor het beginpunt en de kleinste invloeden, onomkeerbare tijd en ze zijn niet-lineair.

Struinen in het onbewuste

De chaos van het totaal aan alle loopbewegingen (alle (on)zichtbare voetsporen) in een landschap of van een subject beantwoordt dan ook aan deze wet van de chaos: er ontstaat geen ondefinieerbare chaos, maar een patroon met een verrassende regelmaat: een fractal. Voor de Franse filosoof en neofreudiaan Jacques Lacan is de fractal de uitbeelding van het onbewuste: het onderliggende patroon, het besturingssysteem en blauwdruk van de mens waaruit alle bewegingen, emoties en ideeën voortkomen. Dus het patroon van alle voetsporen van iemand is in feite het equivalent van 'het onbewuste'. Aan je voetsporen kan de betekenis van je 'levensloop' herkend worden, en ze leveren misschien wel de 'sleutel van de kinderkamer'. Want door een deel van het fractal (het onbewuste, de voetsporen) te bestuderen, kan de betekenis van het geheel zichtbaar worden. Ook het landschap heeft in de vorm van haar voetsporennetwerk, een onbewuste, en door het belopen (struinen) van de fractale werkelijkheid van het landschap, kan de betekenis en de waarde van het landschap zichtbaar worden. De fractale werkelijkheid van het landschap toont zich vooral in grensgebieden, rafelranden, randgebieden, marges, in het niemandsland, tussen breuklijnen. Daar bevindt zich het ideale struinlandschap!

Het onbewuste van Rob Oudkerk

Een goed voorbeeld van een onbewust patroon in de vorm van een fractal is het fiets- en wandelgedrag van ex-wethouder Rob Oudkerk. Rob woont in de Spaarndammerbuurt. Als we al zijn fiets- en wandelbewegingen naar het Stadhuis en de Theems weg zouden intekenen op de kaart van Amsterdam, zouden we een interessant patroon ontwaren, lijkend op de vlinder van Lorenz. Dit patroon is a.h.w. een weergave van het onbewuste van Rob Oudkerk, dat onthuld werd na zijn coming out bij Helleen van Royen. Al de onrust en turbulentie van het fractal van Rob waarin macht, geld en sex door elkaar heenlopen en een onrustig patroon vormen, werd jarenlang verdoezeld en ontkend door een groot Ego. Toen de onbewuste fractale werkelijkheid naar bovenkwam, leek zijn Ego op een dienstdiener zonder achterlicht, bekeurd door de eerste de beste Bromsnor.

Voetsporen verweven lichaam en landschap

Voetsporen zijn te beschouwen als inscripties van menselijk leven in een landschap, zoals littekens, eelt en rimpels in de huid, de eerste taalkennis van een kind en de eerste schetsen van een tekening. Alle voetsporen in een landschap zijn op een of andere manier nog aanwezig, misschien diep onder de grond, in verhalen of herinneringen, als brokstuk ergens in een achtertuin of achter hekken op een polderdijk, maar de sporen zijn onuitwisbaar. Geen asfaltmachine of Betuwelijn kan ze wegwissen. Ook al verdwijnen voetsporen regelmatig door de vloed, door regenbuien en sneeuwstormen; het ritme waarmee de sporen terugkomen geeft structuur en betekenis aan het landschap, en maakt het landschap waardevol.

Schering en inslag

Tijdens voettochten van duizenden jaren weefden natuur en mens zich aan elkaar vast als schering en inslag. De voetsporen waren de inslag; de dwarse draden door de schering van de natuur, waarmee de natuur vermenselijkte tot 'landschap' en de mens vernatuurlijkte. Het weefsel (quilt, tekst) dat op deze manier ontstond diende de mens en de natuur als 2e huid: de natuur kreeg als landschap de erogene gevoeligheid van een mensenhuid, en het mensenlichaam veranderde in een natuurelement: een rotsformatie, een boom, een stinkzwam, een wilde lelie, een bergbeek of een zonsopgang. Via de voetsporen hechten mensen zich voorgoed aan het landschap, zoals het blozen, stotteren en de eerste seksuele ervaring zich voorgoed hechten aan het lichaam. Hoewel het lichaam nog niet goed beseft wat hem/haar overkwam, ontstonden de mooiste weefsels en teksten.

Het wissen van de sporen

Toen de voetsporen verlaten werden en de mensen zich op de gebaande paden begaven, op de asfaltwegen en in de files op hun snelwegen, leken de eerste sporen uitgewist, zoals originele handschrift van een palimpsest.

Ze werden vergeten, ontkend en vernield. Het lichaam overmeesterde zichzelf, ging de blos imiteren met rouge en romantiseerde seksualiteit. De wandelaars imiteerden in het landschap de vergeten voetsporen net aangelegde voetpaden en fantaseerden dat het bijv. pelgrimspaden waren. Maar de eerste sporen bleven altijd bestaan, veel langer dan de aangelegde, geplande, gemarkeerde, voorgeschreven, 'openbaar toegankelijke' voetpaden die de illusie verkochten van oeroude voetsporen. Het zijn deze romantische voetpaden die de idylle van een authentiek landschap beloven in een landschap waar weinig meer over is van haar oorspronkelijke structuur. Maar de wandelaar wil zo graag de Anton Pieckplaatjes terugvinden in het landschap en zijn eigen leven, dat de onechtheid voor lief wordt genomen.

Dwars door de tijd

Voetsporen verhouden zich tot voetpaden en asfaltwegen, als reële klanken tot symbolische taal, als licht/kleur/geur tot voorstellingen, als de kinderkamer tot de huiskamer van het zichzelf verwennende, zappende en surfende ego. De vraag is: hoe kunnen we de reële voetsporen terugvinden? Blijkbaar niet door het *lopen*, want de loper blijft op het asfalt en het beton dat de voetsporen verdringt, ook niet door het *wandelen*, omdat de wandelaar een illusie, een fantasie creëert. Maar het *struinen* is daarentegen een activiteit die het meest de fractale, chaotische en erotische werkelijkheid van de voetsporen benadert. De *loper* leeft in de 24uurs economie waarin tijd geld is. De *wandelaar* zoekt de romantiek van de 'trage tijd', waarin hij bijv. armoede en verwaarlozing als schilderachtig ervaart. Maar na de wandelvakantie loopt hij gewoon weer in de pas van het systeem die zich ergert aan armoede en verwaarlozing, maar die hij zelf op afstand veroorzaakt en in stand houdt. De *struiner* daarentegen volgt zijn voetsporen dwars door de tijd en de fantasieën heen.

Lopen, wandelen en struinen

De loper, de wandelaar en de struiner hebben elk een andere tijdsbeleving, zodat ze in verschillende tijden leven en elkaar als vreemdeling beschouwen. Het *lopen* beweegt zich in een lineaire tijd, in de diachronie (het geloof in de vooruitgang, een doel, een bestemming), via metoniemen (alles verwijst naar elkaar, bijv. tijd=geld=macht=sex). Hij beweegt zich verkrampt, zijn lichaam is overgeleverd aan de Ander. Het *wandelen* beweegt zich in een concentrische tijdsbeleving, in de synchronie (de trage tijd, mythe van de gelijkzijdigheid en de eeuwige terugkeer), via metaforen (beeldspraak, bijv. fantasma's, droombeelden, wanen). Hij creëert een fantasielichaam alsof hij zelf een toeschouwer is van de film van zijn leven met zichzelf in de hoofdrol en veel erotische wensbeelden van een imitatie (dubbelganger) of een antipode (complementair), liefst op afstand. Het *struinen* is doelloos en beweegt zich tussen de tijd, via de epifanie: een plotselinge manifestatie van het reële, niet als een transcendente ervaring maar juist als verschijning (openbaring, revelatie) van de kern van het gewone, het triviale.

VERVOLG THEORIE VAN HET STRUINEN

Wat is struinen?

Struinen is een schijnbaar chaotische activiteit. De structuur van de voettocht en het effect zijn pas achteraf zichtbaar. Volgens van Dale betekent struinen "snuffelend rondlopen om te zien of men iets van zijn gading kan vinden". De struiner laat zich leiden door het toeval en weet vaak niet eens wat hij zoekt. Het vinden overkomt hem, het gevondene overrompelt hem. Zo struint hij door het landschap. Het is moeilijk te zeggen of het landschap hem aantrekt met onzichtbare lijnen en half verborgen voetsporen, of dat de struiner zijn eigen gevoel volgt, los van alle voorschriften en ongeschreven regels waarmee landelijke en stedelijke gebieden geordend, afgesloten of onbereikbaar zijn. De struiner heeft geen voorkeuren, omdat nooit voorspeld kan worden waar hij wat kan vinden. Achterbuurten, havens en industrieterreinen zijn voor hem even aantrekkelijk als beschermde stadsgezichten en natuurgebieden. Omdat de struiner zich overgeeft aan het toeval, at random, volgen zijn voetsporen de wetten van de chaos. Hij wordt in de 'chaotische' 4 dimensie van ruimte/tijd in beweging gebracht door een centrum dat hem aantrekt en afstoot; als een zwart gat of een branding. In de chaostheorie worden dit 'vreemde attractoren' genoemd die de fractals aansturen en vormgeven.

Struinen kan altijd en overal.

De struiner breekt letterlijk door de fantasie van de wandelaar en de vaste routes van de loper heen, omdat hij zijn voetsporen volgt. Elke wandeling biedt de keuze om af te wijken van een asfaltweg of voetpad, en een voetspoor te volgen, te gaan struinen. Het kost veel meer moeite om een mooi (legaal) voetpad te vinden, dan een avontuurlijk voetspoor. Voetsporen zijn overal en het landschap is voor de struiner volledig toegankelijk. Voetpaden zijn daarentegen steeds zeldzamer en het landschap wordt voor de wandelaar steeds ontoegankelijker. De wandelaar wordt in het hekkenland dat Nederland heet, verjaagd naar het asfalt, waar het wandelen *lopen* wordt, terug naar de parkeerplaats. De keuze voor het struinen is geen beslissing of een keuze, maar een toelaten. Het struinen begint bij de voordeur met het gevoel dat je de eerste voetstap zet in de verse sneeuw. Struinen is terugkeren naar de naakte huid, om het 'glanslichaam/waterlichaam' te vinden waarin de levensloop zich gekerfd heeft. Waar de ogen het licht opnemen en de oren de klank van de stem vangen. Struinen begint in je hoofd, als je vrije associaties toelaat, in plaats van je geplande en gestructureerde gedachten of je standaard fantasieën. Struinen in het landschap, de taal en in je hoofd kan op elk moment beginnen: de woorden en de dingen willen niets liever dan hun dubbelzinnigheden en licht/klank/geur-associaties ontmaskerd worden. De struiner geeft namen aan dingen waar nog geen woorden voor zijn. Vandaar dat hij vaak stamelt en de grootste moeite heeft zijn namen te verbinden met gangbare betekenissen. Voorbeelden zijn de aartsstruiners Nescio en James Joyce, die hun leven lang geworsteld hebben om hun gevoelens om te zetten in taal.

Nescio en Joyce als struiners

De struiner volgt zijn verlangen. Hij zoekt, maar weet niet wat. De schrijver Nescio (J.H. Grönloh 1882-1961) drukte dit gevoel uit in het verhaal Najaar (1922): “*Hij was de man, die iets miste en hij wist niet wat, de man die iets verlangde en hij wist niet wat, de man die iets zeggen wilde en hij wist niet wat.*” In dit verlangen, waarvan het struinen de lichamelijke expressie is, breekt onverwacht extase en genot door. Nescio beschrijft dit bij de zonsopkomst voor de Titaantjes in het Buiten IJ, de ogen van onbereikbare schoolmeisjes voor Bekker, de borsten van Dora voor het Dichtertje, de rivier voor de Uitvreter, de zon voor Bavinck. Het is een wonderlijke metamorfose: schrijvend/struinend krijgt bij Nescio het landschap de gedaante van een verlangend lichaam. En zijn identificaties (Titaantjes, Dichtertje) worden natuurelementen, lossen op in de natuur en het landschap, zoals de Uitvreter in de rivier springt, Bavinck gek wordt van de zon en het Dichtertje naakt roept dat hij de ‘vruchtbaarheid’ is in de eerste liefdesnacht met Dora. Ook de schrijfexperimenten van James Joyce (1882-1941) laten zich lezen als een talige metamorfose van (stads)landschap en erogene lichaam. Vooral Finagan’s Wake is een struintocht over de voetsporen van de taal, zijn leven en zijn eigen lichaam. Ook bij Joyce is het struinen een expressie van het verlangen en er breekt regelmatig een extase door, een epifanie, die hij een talige vorm geeft met eigengemaakte woorden en brokstukken uit de triviale omgangstaal. Voor Joyce is schrijven een eindeloze struintocht, en hij gebruikt alles wat van zijn gading is.

Struinen als verlangen

Via het struinen over de voetsporen van het verlangen verweven mens en (stads)landschap zich met elkaar, en de weefsels (quilts, teksten, fractals) die daarbij ontstaan, hebben de mooiste patronen. Het (stads)landschap verlangt naar de struiner. De struiner verlangt naar het landschap. Maar wát ze precies met elkaar delen (extase, genot, leegte, pijn, dood?), blijft onzichtbaar als een wederzijds geheim. Wat wél zichtbaar wordt, zijn de voetsporen, die zich laten lezen als een Koptisch weefsel, prehistorische rotstekeningen, een atonaal gedicht van Lucebert, een gnostische papyrusrol, een Tibetaanse mandala. Kortom als een fractal. Struinen is een manier om deze weefsels terug te vinden in het landschap en op de eigen huid. De struiner beweegt zich in de 4e dimensie van de fractale werkelijkheid. Hij loopt rond in zijn eigen onbewuste. Binnen en buiten bestaan niet voor hem, zoals in de ring van Moebius (wiskundige figuur, een gedraaide band waarbij binnen- en buitenkant in elkaar overlopen). Wanneer de romantische zondagwandelaar weer in de file staat van de maandagochtendspits van zijn leven, dwaalt de struiner in het niemandsland tussen de zondag en de weekdays, tussen de breuklijnen van zijn tijd en zijn leven. Zijn voetsporen leiden naar de branding, de afronden, ingewanden en kolkgraten van de tijd, waarin het verlangen haar kern toont. De struiner neemt/krijgt wat hij verlangt, zonder in de afgrond te vallen. Hij loopt met blote voeten in het schuim van de branding, zonder in de branding onder te gaan, en hij vervolgt zijn voetspoor zonder te weten waarheen...

VERVOLG THEORIE VAN HET STRUINEN

Samenvatting

Natuurlijk zijn de looper, de wandelaar en de struiner één persoon. Diep in zijn hart is elke looper en wandelaar een struiner, zoals onder het asfalt en de voetpaden altijd de voetsporen liggen. En zoals in elk verkrampd lichaam een fantasielichaam schuilgaat, en daaronder weer een ‘glanslichaam’ of ‘waterlichaam’ met de sporen van de levensloop.

Omdat de voetsporen vergeten, verboden of vernield worden, gaat het struinen noodgedwongen over in wandelen en tenslotte in lopen. En je bent heilloos overgeleverd aan een leger voorlopers die voor je bepalen waar en hoe je mag lopen en welke fantasieën leverbaar zijn op de gemarkeerde voetpaden van je vakantiebestemming Arcadië, Atlantis, Ecotopia of Kokanje. Diep in je hart ben je een banneling, een afgewezen asielzoeker, maar als ‘individualist’ heb je geleerd voor dat gevoel weg te lopen.

Met het struinen verweeft de mens zich met de natuur, het product is een prachtig weefsel: een fractal in de vorm van een geaderd landschap, een houtsnijwerk, een doorleefde huid, een geleefde tekst. De theorie van het struinen gebruikt de tegenstelling tussen lopen, wandelen en struinen; tussen asfaltwegen, voetpaden en voetsporen, om de struiner tot leven te brengen. Dat valt niet mee, omdat de struiner geen ego heeft zoals de looper en de wandelaar, en dus niet voor zichzelf kan opkomen. Daarom is een theorie over struinen altijd dubbelzinnig en overdrachtelijk, en als tekst zelf ook een struintocht met veel herhalingen en metaforen.

Zoals lopen kan overgaan in wandelen, kan wandelen elk moment overgaan in struinen; zoals asfaltwegen en voetpaden kunnen overgaan in voetsporen, en elke geordende taal uiteindelijk kan oplossen in poëtische flarden en dubbelzinnige brokstukken. De kunst is over te stappen op de voetsporen van je eigen leven, die allang in je lichaam gegrift zijn, zonder dat je het wist (of wilde weten). De inscripties van je voetsporen zijn je verzamelde littekens, je levensscript, je manuscript, je schetsontwerp. Struinen is een levenskunst: het uitspelen van je onbewuste script, het uitgeven van je onbekende manuscript, het uittekenen of beeldhouwen van je verloren schetsen en krabbels, het bouwen van je vergeten schetsontwerp. Je route begint niet bij wat de vrije markt voor jou als consument produceren en aanbieden; bij je reisorganisatie, je wandelgids en je uitgezette rondwandeling. ‘De smalle weg’ is veel dichterbij dan je denkt. De ‘sleutel’ ligt allang in je handen. Ga gewoon op stap, als een strandwandelaar langs de vloedlijn. In dit grensgebied, dit niemandsland; in de leegte tussen de breuklijnen van de branding en het landschap; tussen het verlangen en het lichaam, liggen de eeuwenoude voetsporen van miljoenen mensen, die jij elke keer weer opnieuw maakt alsof je de eerste bent, alsof je nog moet leren lopen (spreken, schrijven, lezen, weven, bouwen).

De 10 gouden regels van het struinen

1. Verzaak nooit je eigen verlangen en volg het. Neem geen bagage mee, val niet op door je (wandel)outfit. Beschouw je ego met z'n fantasieën en romantiek als je grootste ballast
2. Zet de eerste stap van je voettocht alsof het net gesneeuwd heeft, als op het strand tijdens de vloed
3. Vermijd de gebaande paden, vertrouw nooit op routeboekjes, markeringen en reisleiders, maar volg alleen je gevoel bij het ontdekken van voetsporen
4. Laat je nooit leiden door geboden, hekken en verbodsbordjes, maar vermijd geweld en beschadig niets
5. Maak je eigen voetpaden, het enige wat je nalaat in je leven zijn dan ook je eigen voetsporen
6. Zoek in wat je hoort altijd de klank/toon; in wat je ziet het licht, de kleur, de geur; en in andere mensen wat ze *niet* zeggen
7. Verover de wereld, neem alles wat van je gading is, geniet intens van alles wat je ziet/hoort/ruikt; struin, versier en kraak alle grenzen en hekken, maar misbruik en verniel niets, en denk erom: wat je zoekt is niet te koop voor geld of te bezitten als eigendom
8. Beschouw de instituten (familie, scholen, godsdiensten, ideologieën, instellingen en instanties, media) als netwerken van asfaltwegen, fietspaden, voetpaden en voetsporen, waar je struinend doorheen trekt. Ontdek de grensgebieden, het niemandsland, wees voorbereid op hinderlagen en valkuilen! Vallen is niet erg, niet opstaan wel.
9. Vergeet nooit dat alles van waarde niet voortkomt uit objecten, geld, fantasieën en wat de samenleving voor 'juist' houdt en 'mooi' vindt (verpakt in musea, cultuur, ideale wandellandschappen en de grote woorden en ideeën), maar voortkomt uit grensgebieden, overgangsgebieden, rafelranden, randgebieden, getto's, achterbuurten, vluchtelingenkampen, opvang/asielcentra, breuklijnen, marges, lacunes, spaties, leegte, niemandsland, onland, het triviale. Dat zijn de ideale struingebieden!
10. Vrees niet je donkere kanten. Je eigen chaos en zwarte gaten konden wel eens een voetspoor zijn naar je eigen verlangen

DE OLDE VOETPADEN

Lars Gustafson

Onder het zichtbare schrift van zijwegen,
grindwegen, boerenwegen, vaak in het
midden
met een kam van gras tussen diepe
wielsporen,
verborgen onder stapels gekapt rijshout,
nog duidelijk in het kapotgedroogde mos,
loopt een ander schrift: de oude voetpaden.
Ze lopen van meer tot meer,
van dal naar dal. Soms slijten ze uit,
worden heel duidelijk zichtbaar en grote
bruggen
van middeleeuwse stenen dragen hen over
zwarte beken,
soms raken zij verdoold over kale platte
stenen,
in moersgebieden raak je ze gemakkelijk
kwijt,
zo ongemerkt dat ze er het ene ogenblik
zijn,
het andere niet. Er is een vervolg,
er is altijd een vervolg als je maar zoekt,
deze paden zijn koppig,
ze weten wat ze willen en aan kennis
paren zij een aanzienlijke listigheid.
Jij loopt naar het oosten,
het kompas wijst halsstarrig naar het oosten.
Het voetpad volgt trouw het kompas, als
een streep.
Alles is in orde, dan buigt het pad naar het
noorden.
In het noorden is niets. Wat wil het pad nu?
Als snel komen we bij een reusachtig
moeras,
en het pad wist dat.
Het voert ons eromheen, met de zekerheid
van iemand
die het vaker heeft meegemaakt.
Het weet waar het moeras ligt,
het weet waar de berg al te snel wordt, het
weet
wat degene overkomt die noordwaarts in
plaats van
zuidwaarts rond het meer gaat. Hij heeft dat
alles
zo vele keren eerder gedaan. Dat nu juist

DE ONTDEKKING VAN HET LANDSCHAP

De manier waarop de mens naar het landschap kijkt, maakt het tot landschap. Je kunt het landschap alleen ontdekken als je er niet al in eerste instantie in thuis hoort. Wie in een landschap werkt of leeft ziet meestal niet de schoonheid ervan.

Ton Hendrix

De moderne mens verlaat de stad en zoekt zijn toevlucht in het landschap. Dit is echter in de ons omringende werkelijkheid een aangetast landschap, vervuild door asfalt en hoogspanningsleidingen. Op zijn best is er sprake van een ingelijst landschap, dat begint na de bordjes: vrije wandeling op wegen en paden. Maar kan de mens het landschap überhaupt nog in zijn totaliteit ervaren? Er zijn altijd dissonanten te bespeuren, aantastingen van de natuur. Of juist nuttige deelaspecten zoals gelegenheid tot gezondheidswandelen en joggen. Een totaliteitservaring van het landschap wordt bovendien nog bemoeilijkt omdat landschap een schaars goed geworden is, en zoals alle schaarse goederen geannexeerd is door de welgestelden. De rijken hebben voor zichzelf een stukje groen nodig om de zuurstof in te kunnen ademen, die door het profijtelijk produceren van hun industrieën schaars geworden is. Met enige moeite valt in het landbouwlanschap nog iets verhevens te ontdekken, maar eerder zal het wandelen in de Nederlandse ruimtelijke ordening als een ontcrachting van de natuur gevoeld worden. Het landschap is slechts nog een restgebied tussen de stedelijke bebouwing. Het landschap is zo een geëxploreerd landschap geworden, waar nog wel een gevoelsband mee mogelijk is, maar de vervreemding is voelbaar. De Nemo-wandelaar gaat op zoek naar de ongeschonden natuur en ontdekt een getemd landschap. Een landschap dat de bedreiging, zoals die in vroegere eeuwen werd ervaren als men op pad ging, heeft verloren. Maar is juist deze angst, deze geïmponeerdheid door de natuur niet een wezenlijk onderdeel van het ervaren van het authentieke landschap?

De vermenselijking van het landschap stelt de mens gerust, zelfs buiten de paden valt geen gevaar te duchten. Maar de natuur wijkt.

Inwendige belemmeringen houden de mens ver van een ontmoeting met het landschap als de tastbare vorm van de natuur als zodanig. De westerse mens is nauwelijks in staat waar te nemen zonder de analytische blik van een vogelkenner, botanist, historicus of planoloog. Gesteld tegenover de verrekijker, treedt het landschap terug en is zichzelf niet meer. Het wordt een object in plaats van een omgeving. En de mens haalt zichzelf al denkende en pratende uit het landschap waarin hij zich bevindt. Er is geen ruimte voor de Wanderer an sich.

Petrarca had in 1350 al problemen met zijn liefde voor het landschap. Hij was bang dat dit een heidens genoeg was. Het landschap is niet alleen verziend door het westerse handelen (van anderen), maar ook door het westerse denken (van onszelf). Onze christelijke cultuur is doodsbang voor het goddelijke in de natuur om ons heen. Het strenge idee van een god in de hemel valt niet te rijmen met de eenheidservaring van de natuurmysticus. Het oosterse denken daarentegen kan de wereld der verschijnselen zien als het nirvana in zich dragend. Er is dan geen hemel meer nodig. Een landschap voldoet. Het is de mens vergund meditatief te verzinken in het landschap. Te genieten van het landschap zonder zo nodig zijn kilometers te moeten maken.

(met dank aan U. Libbrecht, hoogleraar filosofie te Leuven)

ZEN

Anneke Hesp

Met opgeheven hoofd lopen we. De zon schijnt en het is een lentezondag. Die fietsers die eventjes over de schouder roepen dat de weg doodloopt hebben niet door dat dit de ultieme zen-ervaring kan zijn. Iedereen die na ons blijft staan, treuzelt en gaat dan terug. Wij gaan gewoon door. Wie weet komen we een hek tegen om over heen te klimmen of een sloot om een plank over te leggen. In dit vlakke land is altijd wel een oplossing. De omgeving is niet mooi; huizen, kassen en vuilcontainers. Deze zondagwandeling brengt ons naar het groene hart van Nederland maar als dit het hart is, hoeft het niet meer. Bouw maar vol met nog een stil buitenwijkje waar op zondagmiddag de kinderen stil voor de tv zitten in plaats van buiten te spelen. Het belangrijkste is momenteel ons goede gesprek. We hebben elkaar nog nooit gezien maar blijken viavia in het kleine wereldje van linkse onderwijsmensen heel wat anderen te kennen. Hoe hoger opgeleid, hoe meer geklets over elkaar wijst wetenschappelijk onderzoek uit; dat zijn we dan ook en dat doen we dan ook. Toch houdt het asfalt op. Het gras gaat nog even door tot aan een brede sloot zonder plank; we moeten rechtsaf langs de kas. Maar daar aan het eind is misschien wel een brug om de hoek. Vijf minuten later staan we om die hoek maar er is geen brug, wel nog meer water. We draaien om en willen wel teruglopen maar in de verte lopen de andere Nemo-gangers in een lange eendenrij langs de horizon. Nu terugkeren betekent vernedering. We wachten tot de laatste achter de bosjes is verdwenen en kiezen dan voor de terugtocht en een afsnijding naar het café. Hele generaties beroepsgenoten bespreken we voor we aan de thee met koeken zitten. Vijf minuten later de andere Nemo-gangers. Niemand had ons achter de kas gezien. Hebben we wat gemist? "We hebben nog op een bankje gezeten" is de enige informatie die we er uit krijgen. Ook wij hebben weinig te vertellen. Na een half uur breken we allemaal weer op. Met opgeheven hoofd lopen we onze volgende zen-ervaring tegemoet.

15 JAAR VERENIGING NEMO

15 jaar Nemo:

944 dagwandelingen,
71 Wandelcafé-avonden,
76 weekends en 64 wandelweken,
2725 verschillende mensen hebben
met elkaar 16.269 aantal keren
deelgenomen aan wandelactiviteiten,
3738 mensen zijn in 15 jaar samen
11.639 jaar lid geweest van Nemo

Een vereniging is mensenwerk, dus heeft ook het verenigingsleven hoogte- en dieptepunten. Als je alles op een rij zet, blijken de dieptepunten geen rampen, maar groeistuipen van een organisatie in ontwikkeling en eigenlijk hoogtepunten, want zij gaven de energie waarmee Nemo 15 jaar kon wandelen en uitgroeien tot de enige vereniging van vrije wandelaars in Nederland. Het was een lange wandeling, niet alleen een struintocht over hekken en prikkeldraad, maar ook een mars door de instituten en een ontdekkingsreis naar een ander wandelland (Polen). Nemo heeft veel sporen verdiend in 15 jaar, en blijft doorwandelen, zolang er hekken zijn en onbekende voetpaden...

15 jaar ☺ **hoogte- en** ☹ **dieptepunten**

1. Begin Nemo

11 november 1988 was de eerste Nemowandeling langs de IJssel, over grasdijken en langs slootkanten, over hekken en prikkeldraad. In de gele Nemobus gingen koffie, soep en tuinstoelen mee.

☺ De kop soep na de eerste wandeling in het centrum van Hattem, vlak voor de Chr. Gereformeerde kerk die op dat moment uitliep. De mensen staarden ons stomverbaasd aan. We leken wel een soepbus van het Rode Kruis.

☹ De soep werd het eerste jaar 's morgens vroeg achter op de fiets in een doos vervoerd naar de bus. Op een keer viel de fiets om... De soep werd uit de doos teruggekieperd in de pan, en smaakte prima. De soep hoorde bij Nemo. Ook die keer dat de licht verzuurde soep in de zomer met veel succes werd opgediend als 'zure soep'...

2. Zondagwandelingen

Elke zondag bij weer en wind, nog nooit is een wandeling afgelast.

☺ In een winter, hele dag regen, natte grasdijken, geen horeca. We bellen aan bij een boer of we a.u.b. in zijn stal mogen bijkomen. Vervolgens worden we uitgenodigd in de huiskamer (met harmonium en bijbel) en krijgen we koffie en koek. De dampende groep op natte sokken is intens gelukkig. En die keer dat een driftige jachttopziener die ons wil weggagen, na veel begrip van ons (waarom toch? hoezo dan? 'tistochniewaar?) in huilen uitbarst en met de fiets in zijn hand met ons meeloopt en al zijn problemen vertelt, met zijn vrouw en zijn werkgever.

☹ In alle vroegte tussen de cafégangers naar kantoor fietsen om koffie te zetten en de bus in te laden. En om na de wandeling, als de wandelaars thuis achter de buis zitten met een voetbad, de bus weer uit te laden en een parkeerplaats vinden. Dan is er ook nog de afwas, moddersporen in de bus...

3. Weekends en oud/nieuwweken

Het blijft een opmerkelijk fenomeen dat mensen die dure vakanties boeken bij de SNP en zich hotels kunnen veroorloven, met Nemo gaan slapen in stapelbedden op een slaapzaal met snurkers. Er ontstaat een warme groepsgolf vanaf het ontbijt, via het wandelen, de afwas en de spelletjes 's avonds.

☺ Wijlre: Het swingen op nieuwjaarsochtend, de heidense bezoeken aan vrome monniken en het zingen bij de afwas.

☹ Buurse: In de oud/nieuwweek alle waterleidingen bevroren. Iedereen moest zijn kruik inleveren zodat met het water uit de kruiken tenminste p.p. één kopje thee gezet kon worden.

4. Wandelcafé

Vanaf 1991 in Zaal 100 en van 1993 tot 2003 in Buurthuis de 2e Uitleg. Thema-avonden over de meest uiteenlopende zaken die 'ergens' met wandelen te maken hebben. Vanaf 2003 in de grote hal van het Nemo-kantoor.

☺ Elk Wandelcafé had hoogtepunten. Toppers waren: een Pools jeugdorkest,

het bezoek van de directeur van de Ramblers' Association, een Schubertiade enz.

☹ Ruzie tussen boeren en natuurbeheerders op een avond over jacht. Bomvolle zaal bij de vertoning van de film Boven de bergen met 2 videoschermen; helaas kregen we het geluid niet synchroon.

5. Feesten

Nemo is vanaf het begin een feestende organisatie. Elk jubileum werd gevierd. De feesten in Zaal 100 met swingbands, orkesten, poëzie en koren waren beroemd. Altijd traden leden op met muzikale talenten.

☺ Een zaal vol salsa, de gedichten van Leo, Cubaanse muziek uit de Staatsliedenbuurt. En natuurlijk het optreden van de Octopedians met Herman de Wit, die niet lang daarna overleed.

☹ Als je zondag na een feest moest wandelen.

6. Ledenvergaderingen

De ledenvergadering beslist elk jaar in april over het beleid van Nemo en kiest een nieuw bestuur

☺ Het etentje voor vrijwilligers voorafgaande aan de ledenvergadering (om ze te lokken voor de vergadering). En de opkomst van altijd ca. 40 leden die positief meedenken over Nemo.

☹ De onvermijdelijke richtingstrijd van afwisselend stafleden, kritische leden, vrijwilligers en besturen. Het waren de groeistuipen van een organisatie in ontwikkeling, maar jammer van de negatieve energie en je raakte er vrienden door kwijt. De leden waren in alle gevallen solidair met de werkorganisatie van Nemo en zorgde ervoor dat de vereniging kon blijven bestaan.

7. Kantoor

Eerst in de achterkamer van Peter en sinds 1994 in het Westerpark, tussen de crèche, de zuigelingenzorg en de tandarts het centrum van Nemo voor mailings, het maken van soep/koffie, de boekhouding enz.

☺ Een lid die met een doos gebak komt aanlopen, omdat hij 1000 km gelopen heeft.

☺ Nemo kreeg kantooruimte aangeboden in de Fred. Hendrikstraat en moest er na 3 maanden alweer uit!. Foutje van het stadsdeel Westerpark. Maar gelukkig kregen we toen het huidige riante kantoor in het Westerpark aangeboden.

8. Belangenbehartiging

Via het Steunpunt Voetpaden kwam Nemo op voor het behoud en de toegankelijkheid van voetpaden. Via rechtszaken en acties werd geprobeerd om paden weer open te krijgen.

☺ De eerste platformvergaderingen die Nemo organiseerde, als aanzet tot een wandelplatform. En de overhandiging van het onderzoeksrapport 'Voet bij stuk' aan drie directeurs van het ministerie LNV. En natuurlijk de opening van het Scheperspad na jarenlang procederen.

☺ Het onterecht afgesloten laantje van Leersum. Wij willen toch wandelen en ons laten bekeuren. Bij het bewuste hek veel nerveuze politie. 100 meter verder de boeren met de giertank in aanslag. Wij stellen de politie voor ons symbolisch te bekeuren als we alleen het hek overklimmen, teruggaan en een andere weg nemen. De politie bekeurt ons opgelucht. Het laantje is nog steeds afgesloten. Het Wandelplatform werd als koepelorganisatie een instituut op zichzelf en nam de belangenbehartiging en het Steunpunt Voetpaden over. De voorgenomen fusie met Te Voet werd door Te Voet afgebroken, zodat de gewenste bundeling van belangenorganisaties niet haalbaar was.

9. Voetpadendagen

Nemo organiseerde 5x de Voetpadendagen; een landelijk evenement waarbij lokale organisaties wandelingen organiseerden onder het motto: ontdek de onverharde paden!

☺ In 1999 participeren zowel het Wandelplatform LAW als LTO (koepel van boerenorganisaties) in het evenement. Er waren meer dan 10.000 deelnemers; en heel veel publiciteit.

☺ In 2000 krijgt Nemo geen steun meer van Wandelplatform en LTO om het evenement te organiseren, omdat ze het zelf willen doen, zonder Nemo. En dat betekende het einde van de Voetpadendagen,

10. Wandelpadenplannen

Het maken van wandelpadenplannen was vanaf het begin een huisspecialiteit van Nemo. Nemo maakte wandelpadenplannen voor de hele provincie Noord-Holland en voor verschillende deelgebieden.

☺ Aanbieding van het Wandelpadenplan aan de gedeputeerde van Noord-Holland en de wethouder van Amsterdam

☺ Commerciële bureau's nemen de opdrachten over, en Nemo krijgt geen opdrachten meer. In Amsterdam nemen ambtenaren de uitwerking van het Nemoplan over. Nemo krijgt ook geen kans om de plannen in de praktijk te brengen.

11. Leden

De leden vormen het draagvlak van de vereniging.

☺ De vriendschappen die tijdens de wandelingen ontstaan, waaruit tientallen wandelclubjes, eetclubjes, theaterclubjes en zelfs vele relaties (Nemorelaties) en kinderen (Nemokinderen) zijn ontstaan.

☺ Het kort geding voor de rechtbank, van een lid die het niet eens was met zijn royement vanwege onaanvaardbaar gedrag. Nemo won het geding, maar voelde zich verliezer vanwege de negatieve energie en de tragiek van het conflict.

12. Bussen

De Nemobusjes zijn het huismerk van de vereniging. Het begon met de gele bus die tot de laatste snik meeinging. Daarna kwam de witte bus, de ruit en de blauwe bus.

☺ De bus als Pausmobiel voor de Nemo Sinterklaas.

☺ de gele bus over de grens van Duitsland naar Polen duwen in de file voor de grens. Gelukkig bleek dat traditie, iedereen deed het.

13. Vrijwilligers

Zonder vrijwilligers zouden de Nemo-activiteiten niet mogelijk zijn. Ze zijn actief als chauffeur, wandelbegeleider, kantoorklusser, programmeur.

☺ Het gezamenlijk rapen, vouwen, nieten van de Vrije Wandelaar, met gebak en veel hilariteit.

☺ Na afloop erachter komen dat een pagina verkeerd om is geraapt of dat het jaartal verkeerd is en er een plakkertje overheen moet (1500 x).

14. Bestuur

Het verenigingsbestuur legitimeert de staf naar de ledenvergadering toe en bestuurt formeel de vereniging, maar delegeert de uitvoering aan de staf.

☺ De jaarlijkse toespraak van de voorzitter op de ledenvergadering en op de nieuwjaarsreceptie.

☺ Bestuurders kwamen vaak voort uit de kennissenkring van de staf. Botsingen waren onvermijdelijk, omdat bestuurders zich ook betrokken voelden bij de uitvoering. Voor staf en bestuur was het dan moeilijk om afstand te bewaren.

15. De Vrije Wandelaar

Het tijdschrift De Vrije Wandelaars is het bindmiddel van de vereniging.

☺ Als uit reacties van wandelaars blijkt dat ze hem echt gelezen hebben.

☺ De deadline, en de wanhoop van de opmaker als er steeds wat veranderde.

16. Polen

Nemo vindt een eigen plek (Nemoland) om de idealen in praktijk te brengen.

☺ Een fantasie werd werkelijkheid. Een paradijsje werd gevonden en aangekocht. Door grote betrokkenheid van enthousiaste leden is Nemoland een inspirerende plek geworden voor vele wandelaars.

☺ Datzelfde paradijsje word nu bedreigd door de mijnbouw!

17. De staf

Het vaste Nemoteam, 'de staf' is sinds 1988 de motor van het Nemo gebeuren. De vaste kern zijn de oprichters: Peter, Vincent en Mathilde. Jaime is momenteel de 4e kracht. Ook andere medewerkers hebben tijdelijk een belangrijke bijdrage geleverd: met name Jack, Menno, Myszka en Aliës.

☺ De stafleden konden al in 1990 gebruik maken van de banenpoolregeling en later de I/D-regeling (Melkertbanen).

☺ De dreigende opheffing van de I/Dregeling door staatssecretaris Rutte.

Ledenvergadering Vereniging Nemo

vrijdag 16 april 2004 20.00u
Hal Nemokantoor
Westerpark 2, Amsterdam
Achter de Haarlemmerpoort,
naast de ingang van het
Westerpark
bij de Spaarndammerstraat.
Bus 18, 21, tram 3.
De jaarvergadering beslist over
de toekomst van Nemo! Wandel
mee, denk mee en beslis mee!

Agenda

1. vaststelling algemeen en
financieel jaarverslag 2003.
2. debat over de toekomst van
Nemo
3. vaststelling beleidsplan 2004
4. bestuursverkiezing (secretaris
An Hoogerbrugge treedt af,
Jacqueline Ketel stelt zich

Jaarverslag 2003

Wandelingen

Het aantal wandelaars op de
zondagwandelingen loopt over de
laatste jaren wel terug, maar elke
wandeling gaat door en heeft genoeg
deelnemers. De openbaar
vervoerwandelingen met Alies zijn een
succes. Net als de weekends en de
weken, die altijd vol zitten en
wachtlijsten hebben. Ook de
individuele wandelarrangementen lopen
steeds beter. Daarom worden ze nu
flink uitgebreid, met als thema
wandelen in grensgebieden. Ook werd
er weer flink gewandeld in Polen, dat
staat al in de bijgevoegde
Polennieuwsbrief.

In 2003 waren er 44 (in 2002 47)
zondagwandelingen met 626
deelnemers. 8 (in 2002 8) openbaar
vervoerwandelingen met 67
deelnemers. 4 themawandelingen met
60 deelnemers (2002 niet). 4 (in 2002
4) weekends met 70 deelnemers. 4 (in
2002 5) wandelweken met 58
deelnemers. 75 (in 2002 8) individuele
arrangementen in Nederland met 75
deelnemers. 223 (in 2002 175)
individuele gasten in Polen en 8 (in
2002 75) groepsleden met in totaal
2051 overnachtingen (in 2002 1667).
Totaal aantal deelnemers in 2003: 1187
(in 2002 1129). Hoewel de
zondagwandelingen allemaal
doorgingen, daalde de deelname van
1141 in 1998, 989 in 1999, 884 in 2000,
722 in 2001, en 640 in 2002 tot 626 in
2003. Oorzaken zijn de toename van
individuele wandelgroepjes, de
populariteit van de Wandelpool en
andere organisaties en de steeds grotere
beschikbaarheid van routes en
wandelinitiatieven op Internet.

De weekends, weken zijn samen met de
Polen-activiteiten en de individuele
wandelarrangementen de meest
succesvolle activiteiten. De lange
weekends met Pinksteren/Hemelvaart
en de Waddenweekends waren
volgeboekt. De oud/nieuwweek in
Ootmarsum was halfvol. De twee
weken in Wijlre waren goed bezet.
Vooral de belangstelling voor het Nemo
Centrum in Polen en de individuele
arrangementen is fors toegenomen.

Belangenbehartiging: Nemo heeft zich
op verschillende manieren ingezet voor
het behoud en de toegankelijkheid van
voetpaden: via het Wandeloverleg
Noord-Holland, door de juridische
testcase van het Scheperspad in Holten,
via een onderzoeksproject over het
functioneren van de Wegenwet en
vooral door het signaleren en
registreren van wandelknoelpunten.
Tijdschrift Vrije Wandelaar: Als
nieuwsbrief twee keer verschenen. Het
nummer van december 2003 (de
Polenspecial) is opgeschoven naar
maart 2004 en verschijnt als
dubbelnummer.
Het Wandelcafé organiseerde twee
Polencafé's.
Het aantal leden over 2003 bedroeg
1274 (in 2002 1328).

Organisatie: Nemo kon in 2003
rekenen op het vaste team van
Mathilde, Vincent, Peter en boekhouder
Jaime, met Ton op kantoor als vaste
vrijwilliger. Voor het verzorgen van
mailings, het begeleiden van de
wandelingen en het Polenproject
beschikt Nemo over een groot aantal
vrijwilligers. In april 2003 is het
verenigingsbestuur herkozen met
Anneke Hesp als voorzitter, Feiko van
der Veen als penningmeester en An
Hoogerbrugge als secretaris.
Bussen: De Witte Bus had zoveel
mankementen dat besloten is de bus te
verkopen. De overige bussen (Ruit,
Blauw) hebben over het algemeen goed
gereden en geen grote mankementen
vertoond. Er is een nieuwe (gebruikte)
Volkswagen Transporter gekocht.

BELEIDSPLAN VAN DE VERENIGING NEMO

Het Beleidsplan voor 2004 en 2005 is een aangepaste versie van het meerjarig beleidsplan dat in 1999 en 2000 werd vastgesteld. Daarmee wordt het huidige beleid gecontinueerd en de activiteiten van de vereniging versterkt.

Stichting Nemo voert het beleidsplan uit in opdracht van de vereniging Nemo binnen het kader van de statuten, de raamovereenkomst en het jaarcontract.

Doelstelling van vereniging en stichting Nemo

1. Het bevorderen van het vrij wandelen en het in en buiten rechte opkomen voor de belangen van wandelaars.
2. Het bevorderen van de juridische en feitelijke toegankelijkheid van landelijke en stedelijke gebieden voor wandelaars.
3. Het bevorderen van behoud en herstel van waardevolle landschappelijke, ecologische en cultuurhistorische elementen en structuren voor wandelaars.
4. Het mogelijk maken van initiatieven om, zonder winstoogmerk, natuurvriendelijke en kleinschalige wandelingen te organiseren buiten de geijkte routes.
5. Het geven van bekendheid aan, en het informeren over vrije wandelmogelijkheden en eventuele belemmeringen.

- **Wandelen:** Het continueren en uitbreiden van de dagwandelingen, weekends, weken en individuele arrangementen heeft prioriteit. De wandelingen zijn de basisactiviteit van de vereniging. Als aanvulling op het bestaande aanbod van wandelingen, wordt een reisprogramma ontwikkeld, met eigen reizen en arrangementen die passen in het Nemo-concept (wandelen, duurzaam, cultuur, agro/eco, vogel/natuurreizen). Ook het wandelaanbod vanuit Nemoland in Polen wordt uitgebreid.

- **Belangenbehartiging:** Naast specifieke belangenbehartiging voor voetpaden (via het Wandeloverleg Noord-Holland), wordt de lobby voor struin- en zwerfmogelijkheden een speerpunt voor het komend jaar.

- **Polenproject:** De activiteiten op het gebied van belangenbehartiging worden niet alleen ondergebracht in Nederlandse projecten maar ook in een project voor regionale ontwikkeling en betere wandelmogelijkheden in zuid-west Polen rond het Nemoland in Stara Kamienica. De vereniging Nemo heeft de gemeente Stara Kamienica in Polen 'geadopteerd' als basis van uitwisseling en partnership om de regio rond het Reuzengebergte in Polen als wandelgebied te promoten en te ondersteunen. Het project in Polen biedt Nemo de gelegenheid ervaring op te doen met belangenbehartiging in de praktijk. Kern van het Polen-project is dat het bevorderen van wandelmogelijkheden functioneert als middel om waardevolle cultuurlandschappen daar te behouden. Nemoland is mogelijk gemaakt door de participatie van leden.

Het eigendom en beheer van het huis en de andere faciliteiten in Polen wordt ondergebracht in de Poolse stichting Nemo, opgericht in 2002. Nemo is alleen verantwoordelijk voor de projecten en de reizen in/naar Polen voor leden.

Plannen van het Nemo Centrum voor 2004 zijn:

1. opzetten van wandelarrangementen met 'eten bij de boer'
2. afbouwen en inrichten van het tweede deel van de grote schuur
3. restauratie en verbouw van de Molenschuur (als activiteitenruimte)
4. lobby tegen de mijnbouwplannen
5. organisatie van de Hollandse Dagen (concerten in dorpskerken met foto-expositie)

Profiel en kernactiviteiten: De Nemo-organisatie zal zich scherper profileren als organisatie die opkomt voor struin- en zwerfmogelijkheden. Hieruit volgen de kernactiviteiten: 1. grensoverschrijdende dagwandelingen, weekends/weken en individuele wandelarrangementen. 2. lobby voor het recht om te struinen/zwerfen

Publiciteitsmiddelen

1. Vrije Wandelaar Het blad kan als nieuwsbrief verder uitgebouwd worden als themanummer om de kernactiviteiten publicitair te ondersteunen.
2. Wandelcafé Hoewel het animo voor het Wandelcafé afneemt, zijn de twee-jaarlijkse Polen-café's een succes. De ruimte en de formule van de avonden zijn zeer waardevol. Waarschijnlijk zal het aantal bezoekers toenemen als de thema's zich toespitsen en aansluiten op de kernactiviteiten..
3. Internet wordt steeds belangrijker. De site zal worden vernieuwd en meer functies krijgen.
4. Huisstijl, folders In 2004 zal worden geïnvesteerd in een nieuwe huisstijl die past bij het profiel van Nemo. Van alle kernactiviteiten worden op professionele wijze folders ontworpen en gedrukt.

Personeel: De problemen met de I/D-regeling en de hogere kosten hiervan, zorgen voor een onzekere toekomst. Nieuwe vacatures kunnen niet worden ingevuld en nieuwe I/D-plaatsen kunnen niet meer worden aangevraagd. Nieuwe projecten moeten gericht zijn op het creëren van doorstroombanen en arbeidsintegratie. De regeling is tot 1 juli gegarandeerd, daarna is de toekomst onzeker.

Wodka het Summum

In de Volkskrant van 25 feb. stond een grote advertentie van Reisorganisatie Summum voor hun Rusland-reizen met de tekst "Russische boeren trakteren op wodka. Veel Russen verdrinken het harde bestaan met zelfgemaakte wodka. Sla een afgeboden glas niet af, maar achterover. En nog een, en nog een .. en word vrienden voor het leven.". De wervingstekst legt een expliciet verband met alcoholisme in Oost-Europa en verpakt dat in een toeristische attractie. De tekst is het summum van smakeloosheid en het omgekeerde van 'duurzaam toerisme', toerisme dat bijdraagt aan de ontwikkeling van het land. De redactie van de Volkskrant reageerde verbaasd en wilde er redactioneel aandacht aan besteden. Een woordvoerder van Summum vond 'dat het moest kunnen', en wilde verder niet reageren. We moesten het maar niet 'te letterlijk' nemen, nadat de telefoon uit z'n handen was gevallen. Dat kwam niet door de wodka, verzekerde hij. Directeur Siebe Snoeren van Summum reageerde later arrogant in een mail: "U bent de eerste die de moeite neemt te reageren, anders dan met het boeken van een reis bij Summum. Overigens hoop ik dat uw aktie veel extra - gratis - publiciteit oplevert voor Summum Reizen. Met deze reactie beschouw ik de discussie met u omtrent dit onderwerp als gesloten."

Een erg summie reactie...

P.S.

Crossfietsen in de duinen jagen op wandelaars

Nemo protesteert bij beheerders

Brief aan Provincie Noord Holland, PWN, Staatsbosbeheer

Tijdens een Nemo-wandeling liepen we een deel van een ingetekende route uit de wandelmap van Steven van Schuppen en Vladimir Mars. Deze kaart is alweer enige jaren oud, en we merkten dat de tijd niet heeft stilgestaan. Toen we door tientallen cross-fietsers gepasseerd werden, kregen we door dat we over een (pas aangelegd) crossfietspad liepen. We hadden wel een soort markering gezien, maar die bestond uit een blauw pijltje, geen markering waaruit je kon afleiden dat het een crossfietspad was. Bovendien heeft het pad het karakter van een aantrekkelijk smal kronkelend onverhard voetpad. Er zijn 2 typen crossfietsers: de fanatiekelingen met helmen die met enorme snelheid luid bellend komen aanfietsen en eisen dat je meteen in de berm springt. Want anders word je aangereden, wat verschillende keren gebeurde omdat wandelaars de neiging hebben vertraagd te reageren. Meestal reageren de fietsers agressief op opmerkingen dat "dit óók een voetpad is". Het tweede type is de recreatie-crossfietser. Die laten merken dat ze er aan komen door luid 'goede morgen' te roepen. Ze zijn meestal bereid vaart te minderen en rekening te houden met voetgangers. Maar ze staan wel op hun rechten door vergoelijkend op te merken dat dit toch een fietspad is. Toen we een stilstaand groepje fietsers tegenkwamen ontstond er een discussie. Want ik zei dat voetgangers het recht hebben fietspaden en rijwegen te gebruiken, als er geen voetpad naast ligt (een soort recreatief medegebruik). Bovendien staan er nergens borden "voetgangers verboden", zoals op snelwegen. Dus formeel is de toegang voor voetgangers niet verboden en moeten de gebruikers van het pad rekening houden met elkaar. Maar de fietsers lieten zich niet overtuigen. Toen we de Mariavlakte wilden doorsteken bleek het nog broedseizoen te zijn en waren de paden afgesloten. We liepen toen richting Schoorlse Zeeweg. Tot onze grote verbazing was er wel een crossfietspad door de Mariavlakte dat niet afgesloten was. Er reden tientallen fietsers. Dus vanwege de broedende vogels moesten de wandelaars omlopen via de zeer drukke geasfalteerde Schoorlse Zeeweg, terwijl crossfietsers zonder problemen konden doorrijden op de voormalige prachtige voetpaden in het broedgebied! Wij vonden dat zeer onacceptabel.

Behalve de fietsers kregen we ook te maken met een andere recreanten-categorie: de hardlopers. Er waren veel individuele lopers en verschillende groepen. Op de smalle voetpaden ontstaat dan toch de onvermijdelijke situatie: wie wijkt voor wie uit. Ook hier weer heb je 2 categorieën: de fanatieke lopers die vuurrood, zwetend met een lege blik eisen dat je meteen uit de weg gaat. Een de vriendelijke lopers die je groeten en de berm inspringen om je te passeren. Volgens mij is er ooit een arrest geweest waarbij vastgesteld werd dat de hardloper niet als wandelaar beschouwd werd, dus dezelfde status heeft als fietser. Dat betekent dat de hardloper op een voetpad voorrang moet verlenen aan voetgangers. Het zou goed zijn als wandelaars weten wat hun rechten zijn als ze geconfronteerd worden met snelverkeer (fietsers en hardlopers) op voetpaden.

Peter Spruijt

De mooiste wandelroutes rond Amsterdam**WANDELEN DE STAD LIT**

Vincent Rottier

Wandelen rond Amsterdam is (voor Amsterdammers) wandelen vanaf de voordeur, hooguit gebruik makend van het openbaar vervoer. Een prachtige omgeving op loopafstand, daar kan geen dure vliegvakantie tegenop. Er is veel meer groen en er zijn meer onverharde paden dan menigeeen denkt. Maar wat zijn eigenlijk de mogelijkheden om vanuit Amsterdam op een aangename wijze te wandelen naar een plek waar je ook weer groen en zoveel mogelijk onverhard kunt wandelen? En hoe kom je met het openbaar vervoer weer terug (of juist heen)? Onderstaand zijn enkele mogelijkheden weergegeven voor een dag wandelen vanuit en rond de stad. De plaatsen zijn geclusterd en met de klok mee in een cirkel weergegeven, van Muiden tot Markermeer. Uit de beschrijvingen blijkt dat je ook mooi kunt doorwandelen vanuit de meeste plaatsen rond Amsterdam naar een volgende. Als je diverse van die wandelingen aan elkaar koppelt, kun je zelfs een eigen ronde om Amsterdam samenstellen. Zo zijn er prachtige wandelingen te maken van Muiden naar Aalsmeer en van Het Twiske naar het Markermeer. Alleen het cluster Halfweg/Spaarnwoude ligt wat meer geïsoleerd tussen de giganten Schiphol, Westpoort en Zaanstreek. Het Streekpad Amsterdamse Ommegang is echter een redelijk alternatief om dit gebied te bereiken vanuit Aalsmeer of Het Twiske.

Muiden/Muiderberg/Weesp

Wandelen naar Muiden: via het LAW Zuiderzeepad, 19 km. Vanaf NS Amsterdam Centraal loop je door de oostelijke binnenstad en Oud-Oost (waar je ook kunt vertrekken van NS Amsterdam Muiderpoort of de eindhalte van tram 14 bij het Flevopark); verder door het Diemerpark, oftewel de platgeslagen resten van de Diemerzeedijk, het natuurgebied Peneiland en de Muiderzeedijk. Een uiterst afwisselende route langs schilderachtige Amsterdamse buurten, parken, natuurontwikkeling en waterkanten. Na het Peneiland worden de uitzichten vanaf de onverharde dijkkruin spectaculair. *Terug:* vanaf Muiden bus Connexxion 136 naar NS Amsterdam Amstel.

Doorwandelen vanaf Muiden:

- naar Muiderberg, ook weer via het LAW Zuiderzeepad (dat hier samenvalt met de NS-Wandeltocht Muiderslot), 6 km. Een kort vervolg, met weidse uitzichten over het IJmeer.

Terug: vanaf Muiderberg bus 136 Connexxion naar NS Amsterdam Amstel.

- naar NS Weesp, via een ander deel van de NS-wandeltocht Muiderslot, 5 km. Dit eveneens korte vervolg gaat over de verharde, maar redelijk rustige oostelijke Vechtoever en door het fraaie centrum van Weesp.

Terug: vanaf NS Weesp sneltrein naar NS Amsterdam Centraal; stoptrein naar NS Amsterdam Muiderpoort. Wandelen van Weesp naar Amsterdam: via het LAW Trekvogelpad, 17 km. Na een flauwe aanloop door Weesp volgt een gratis uitzicht vanaf de brug over het Amsterdam-Rijnkanaal; na Driemond de verharde maar rustige noordoever van de Gaasp; dan het Diemberbos, nog steeds in ontwikkeling; daarna de oevers van zowel De Diemen, het Amsterdam-Rijnkanaal en het Nieuwe Diep. Aan de noordoever van het laatstgenoemde meer is de eindhalte van tram 14 in het Flevopark. Wandelen van Weesp naar NS Abcoude, 8 km. Na het Amsterdam-Rijnkanaal en Driemond kan een van de Geinoevers worden gekozen. Deze zijn beide verhard en soms wat druk, maar bieden prachtige uitzichten over de redelijk onbebouwde polders. *Van Abcoude terug naar Amsterdam: zie hieronder bij Abcoude.*

Abcoude/Ouderkerk a.d. Amstel

Wandelen naar Abcoude: via het Streekpad A'damse Ommegang, 19 km. Het begin is bij de eindhalte van tram 14 in het Flevopark; dan langs de oevers van het A'dam-Rijnkanaal en De Diemen; vervolgens de fraaie stadsparken Bijlmerweide en Gaasperpark; in het laatste park (bij metrostation) langs de Gaasperplas en de westoever van het Gein naar NS Abcoude.

Terug naar Amsterdam: vanaf NS Abcoude stoptreinen naar NS Duivendrecht en Amsterdam Centraal.

Doorwandelen vanaf Abcoude:

- Naar Ouderkerk a/d Amstel: via Streekpad Amsterdamse Ommegang, 19 km. Na het fraaie centrum van Abcoude gaat de route langs de verharde maar rustige oevers van de Winkel, de Oude Waver en het Amstel-Drechtkanaal). Vlak bij de stad zijn de uitzichten hier nog oneindig.

Terug naar Amsterdam: vanaf Ouderkerk bus Connexxion 125 naar metro 51 of tram 5 (beide in Amstelveen), die richting Amsterdam gaan.

- Bij Nessersluis/fort Waver-Amstel (vlak bij Nes a/d Amstel) is er de mogelijkheid om rechts- i.p.v. linksaf te gaan langs de oostoever van het Amstel-Drechtkanaal naar Amstelhoek/Uithoorn; on- en halfverhard langs rivier sloten. vanaf Nessersluis is dit 3 km. Voor doorlopen van Uithoorn naar Aalsmeer: zie hieronder bij Aalsmeer.

Wandelen naar Ouderkerk vanaf Amsterdam: via Streekpad Amsterdamse Ommegang, 12 km. Deze verharde, maar tot de Utrechtsebrug groene route volgt helemaal de groen-blauwe Amstel(scheg), afwisselend de linker- en rechteroever (afhankelijk van welk deel het rustigst is), tot aan de uitmonding bij NS Amsterdam Centraal.

Aalsmeer/Uithoorn

Wandelen naar Aalsmeer: via het LAW Pelgrimspad, 21 km. In Amsterdam volgt deze groen-blauwe route het Vondelpark, het Jaagpad langs de Schinkel en het verrassend volwassen Amsterdamse Bos; daarna de Ringdijk van de Haarlemmermeer en na Aalsmeer-Oosteinde het voormalige tramtracé naar het centrum van Aalsmeer bij de Westeinder Plassen.

Doorwandelen vanaf Aalsmeer: Rondwandeling via het Vuurlijnpad, 17 km. Deze volgt de oever van de Westeinder Plassen en de onverharde kruin van de Vuurlijn. Via De Kwakel gaat het over het nu wel verharde vervolg van de Vuurlijn naar Uithoorn. Vervolgens over de voormalige spoorlijn in de Legmeerpolder weer naar Oosteinde en vandaar over het tramtracé naar Aalsmeer-centrum.

Doorwandelen vanaf Uithoorn: Rondwandeling via het Polderspoorpad, 15 km. Een wandeling over de nu nog onverharde Middenweg door de Bovenkerker Polder naar Amstelveen-Zuid. Doorlopen naar Bovenkerk aan de zuidzijde van de Poel. Vandaar het spoor van de Museumtramlijn en later het vroegere tracé hiervan volgen langs de Amstelveense Tocht door de Legmeerpolder.

Terug: Vanaf Aalsmeer bus Connexxion 172 naar Amsterdam.

Vanaf Uithoorn bus Connexion 170 naar Amsterdam.

Halfweg/Spaarndam

Wandelen naar Halfweg:

- via de groene long van de Brettenzone, 10 km.: vanaf het Nemo-kantoor (bereikbaar met tram 3 en 10 en de bussen 18 en 22) door het oude en nieuwe Westerpark naar Sloterdijk (waar ook bij het NS-station kan worden begonnen); min of meer langs de onverharde oevers van de Haarlemmervaart naar de Groote Braak (de naam van volkstuinen en meertje).

- via het Streekpad de Amsterdams Ommegang, 16 km. Een omweg vanaf het Olympisch Stadion (trams 6, 16 en 24; Ringlijn Amstelveenseweg) langs de noordoever van het Nieuwe Meer en de Ringvaart van de Haarlemmermeer; langs de oude dorpskern van Sloten en de rafelranden van Osdorp; langs en later door de nog onbebouwde Osdorper Polders.

Terug: vanaf Halfweg bus Connexxion 80 naar Amsterdam Ringlijn en busstation Marnixstraat.

Doorwandelen naar Spaarndam en recreatiegebied Spaarnwoude: vanaf NS Haarlem Spaarnwoude (stoptreinen uit Amsterdam) via het Streekpad Amsterdamse Ommegang, 14 km. Langs de beide oevers van de Binnen Liede en het lintdorp Haarlemmerliede naar het kerkdorp Spaarnwoude. Dan naar het monumentale Spaarndam en de daarbij gelegen gelijknamige Stelling naar Buitenhuisen, een deel van het Recreatiegebied Spaarnwoude.

Terug: vanaf Buitenhuisen bus Connexxion 82 naar Amsterdam NS Sloterdijk en busstation Marnixstraat.

Het Twiske

Wandelen: via het Streekpad Amsterdamse Ommegang, 14 km. Vanaf NS Amsterdam Centraal door het groen-blauwe Noord: langs parken en groenstroken die liggen aan de oevers van het Noord-Hollands Kanaal tot Het Schouw. Vanaf hier over polderwegen en langs de zuid- en westrand van Landsmeer naar de zuidzijde van het recreatiegebied. Doorlopen van zuidzijde Het Twiske naar Watergang: via Streekpad Amsterdamse Ommegang, 8 km. Het laatste deel van de vorige wandeling teruglopen (Landsmeer-West en -Zuid, over polderwegen) naar het Noord-Hollands Kanaal. Dit met de pont oversteken naar Het Schouw. Het kanaal noordwaarts volgen tot Watergang. *Terug*: vanaf Het Twiske (Landsmeer) Bus Connexxion 172 naar Amsterdam. *Terug* van Watergang naar Amsterdam: zie hieronder bij Watergang

Watergang/Broek in Waterland

Naar Watergang bus Connexxion 100 vanaf NS Amsterdam Centraal. Doorwandelen naar Broek in Waterland via het Varkenslandpad, 4 km. Een onverharde wandeling over weilandpaden, dwars door de ongerepte polder. Hij begint aan de zuidzijde van het dorp. *Terug* naar Amsterdam: van Broek in Waterland met diverse bussen Connexxion aan de Provinciale Weg. *Terugwandelen*: van Broek in Waterland naar Amsterdam, zie Landelijk Noord, eerste wandeling.

Landelijk Noord/Markermeer

Wandelen vanuit Amsterdam:

-Vanaf eindhalte tram 14 Flevopark, via LAW Trekvogelpad, 18 km. Over het Zeeburgereiland naar de Noordelijke IJdijk, tussen polder en Buiten IJ. Via het dijkdorp Durgerdam de polder in, door Waterland naar de gaaf bewaarde kernen Ransdorp, Zuiderwoude en Broek in Waterland.

- Vanaf NS Amsterdam Centraal, via LAW Zuiderzeepad, 16 km. Met de pont het IJ oversteken en via bijzondere 20e - eeuwse architectuur (IJplein, Vogelbuurt en Vogeldorp) naar het Vliegenbos. Dan over de Noorder IJdijk door de oude dijkdorpen Nieuwendam, Schellingwoude en Durgerdam. Daarna tussen het water door van Markermeer en Kinselmeer en vervolgens het (Water)land in, naar Holysloot.

- Vanaf NS Amsterdam Centraal via Streekpad Amsterdamse Ommegang, 18 km. Na de pont een fascinerend begin door een onbekend stuk Amsterdam: zeven kilometer langs de westoever van het Noord-Hollands kanaal, tussen water en parken. Pas bij Het Schouw de pont over het kanaal nemen en via de Termietengouw en 't Nopeind naar Zunderdorp. Dan via de Zwarte Gouw en de Weersloot naar Ransdorp, en van daar naar de Noorder IJdijk naar Durgerdam.

Terug: naar Amsterdam-Noord met bus GVB 30 (Holysloot - Ransdorp - Durgerdam - Nieuwendam-Noord - Zunderdorp). In Nieuwendam-Noord (Waterlandplein) overstappen op bussen GVB naar Amsterdam-Centrum.

